

Republica Moldova
PARLAMENTUL

LEGE Nr.
din _____ 2026

privind protejarea monumentelor istorice

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Prezenta lege reglementează regimul juridic general al monumentelor istorice, instituirea și punerea în aplicare a sistemului național de protejare a acestora.

Articolul 2. Scopul legii

Scopul legii este de a asigura condițiile necesare pentru protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice ca bunuri imobile ale moștenirii culturale și identității naționale, prin integrarea acestora în politicile naționale și locale din domeniul culturii, educației, urbanismului și amenajării teritoriului, precum și prin asigurarea unui cadru juridic armonizat cu standardele, principiile și recomandările internaționale ale UNESCO, ICOMOS și Consiliului Europei în domeniul protejării patrimoniului cultural.

Articolul 3. Obiectivele legii

Prezenta lege are următoarele obiective:

- a) instituirea unui sistem coerent de evidență, documentare, întreținere, conservare, restaurare și punere în valoare a monumentelor istorice;
- b) reglementarea regimului juridic de protecție a monumentelor istorice, ca bunuri imobile ale patrimoniului cultural și resurse pentru dezvoltarea durabilă și consolidarea identității culturale;
- c) stabilirea cadrului normativ necesar desfășurării activităților de protejare a monumentelor istorice;
- d) consolidarea cadrului instituțional și delimitarea competențelor autorităților publice în domeniul protejării monumentelor istorice;

e) stabilirea obligațiilor și responsabilităților autorităților publice, proprietarilor, titularilor dreptului de administrare și ale altor deținători cu orice titlu ai monumentelor istorice;

f) instituirea unui mecanism funcțional de finanțare a activităților de protejare a monumentelor istorice.

Articolul 4. Principii generale ale protejării monumentelor istorice

Protejarea monumentelor istorice se bazează pe următoarele principii generale:

a) responsabilitatea partajată – autoritățile publice competente, asigură cadrul normativ, instituțional și administrativ necesar pentru protejarea monumentelor istorice, iar proprietarii, titularii dreptului de administrare și alți deținători cu orice titlu ai monumentelor istorice asigură întreținerea, conservarea, integritatea și prevenirea degradării acestora, în condițiile prezentei legi;

b) nediscriminarea – monumentele istorice, ca parte integrantă a patrimoniului cultural național, sunt protejate fără a se admite discriminări pe criteriul regimului de proprietate, destinației sau stării tehnice sau de conservare;

c) dezvoltarea durabilă – monumentele istorice sunt protejate ca factor fundamental al dezvoltării durabile, echitabile și responsabile a societății;

d) conformitatea științifică și doctrinară – protejarea monumentelor istorice se realizează în baza principiilor doctrinare, a normelor științifice universal acceptate și a documentelor internaționale în domeniul patrimoniului cultural, emise de UNESCO, ICOMOS și Consiliul Europei;

e) autenticitatea și integritatea – protejarea monumentelor istorice are ca fundament păstrarea și consolidarea autenticității și integrității acestora, precum și conservarea și/sau regenerarea contextului sau mediului antropic ori natural aferent;

f) interesul public – protejarea monumentelor istorice constituie o activitate de interes public, indiferent de regimul juridic al proprietății;

g) protejarea identității culturale și a memoriei istorice – monumentele istorice sunt protejate ca repere ale identității culturale, memoriei istorice și continuității istorice a comunităților;

h) aplicabilitatea teritorială – monumentele istorice situate pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv cele aflate în proprietatea altor state, sunt protejate în condițiile prezentei legi;

i) gestionarea riscurilor – protejarea monumentelor istorice include măsuri de prevenire și gestionare a riscurilor generate de factori naturali sau antropici, inclusiv în situații de urgență.

Articolul 5. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

1. ansamblu – grup de construcții ori structuri urbane sau rurale, împreună cu terenul/terenurile istorice aferente, caracterizat prin unitate morfologică, funcțională și/sau juridică (ansambluri/complexe fortificate, monastice, industriale, curți boierești/conace etc.), opere de arhitectură peisajeră și ale artei grădinilor (scururi, parcuri, grădini) și necropole;

2. autenticitate – set de caracteristici ale monumentelor istorice:

a) pentru categoria monument singular și ansamblu – capacitatea monumentelor și a părților lor componente de a reprezenta prin elementele caracteristice (zidărie, structură portantă, tencuieli, elemente decorative, elemente de tâmplărie, de feronerie, de mobilier fix intern, acoperiș, zid de incintă, porți, spațiu verde, amenajări etc.) epocile istorice în care aceste monumente au fost edificate;

b) pentru centre istorice urbane sau rurale – capacitatea elementelor istorice ale mediului construit de a reprezenta epocile de formare a localității, iar, în cazul construcțiilor noi, capacitatea acestora de a se integra prin caracteristicile lor (formă, volumetrie, structură compozițională, regim de înălțime, materiale utilizate etc.) caracteristicilor mediului istorico-arhitectural al localității;

3. clasare – procedura de atribuire a statutului de monument istoric unui bun imobil în condițiile prezentei legi;

4. conservare – complex de lucrări (cercetare științifică, proiectare și operare a intervențiilor proiectate) efectuate în scopul prevenirii înrăutățirii stării tehnice a monumentului istoric sau de remediere a unei înrăutățiri deja produse (inclusiv prin lucrări de consolidare cu caracter temporar sau de durată), fără modificarea caracteristicilor arhitecturale și structurale ale monumentului;

5. degradare – procesul de alterare a stării fizice sau vizuale a unui monument istoric, cauzat de factori naturali sau antropici, inclusiv prin lipsa întreținerii ori prin abandon;

6. demolare/desființare – distrugerea fizică, totală sau parțială, a unui monument istoric ori a uneia dintre componentele sale;

7. destructurant - caracter al unei intervenții prin construire, care, prin modul de amplasare/inserare în teren, prin dimensiuni pe orizontală și/sau pe verticală, volumetrie, formă acoperiș, mod de structurare a fațadelor, tratare arhitecturală, cromatică, materiale utilizate ori alte caracteristici fizice și vizuale, se contrapune caracteristicilor fundamentale istorico-arhitecturale ale unui bun cu statut de monument sau ale mediului său istoric construit;

8. integritate – gradul în care un monument istoric și părțile sale componente își păstrează unitatea funcțională, structurală și vizuală istorică, reflectată inclusiv prin cuprinderea, în hotarul terenului aferent, a tuturor elementelor și spațiilor construite, deschise sau verzi care exprimă etapele sale de dezvoltare istorică;

9. intervenții – totalitatea lucrărilor operate asupra monumentelor istorice și componentelor acestora, inclusiv: lucrări de reparație, conservare, restaurare, reabilitare, investigare arheologică, amenajare a terenului sau teritoriului, precum și lucrări cu caracter regenerativ efectuate în zona de protecție a monumentelor;

10. întreținere – lucrări continue/ciclice, cu caracter nedistructiv, executate cu respectarea valorii de monument a materialelor și a caracterului original al structurii, în scopul prevenirii degradărilor ori al prevenirii extinderii acestora: curățări și/sau lucrări minore de reparare, finisare, de înlocuire a materialelor deteriorate sau distruse;

11. localitate istorică – monument de categoria sit (centru istoric urban sau rural), clasat în condițiile prezentei legi, cu parcurs istoric semnificativ, care deține

o identitate culturală și urbanistică distinctă, cuprinzând construcții, structuri și spații publice ce reflectă etape ale dezvoltării istorice a localității;

12. mediu istorico-arhitectural – mediul spațial și arhitectural al centrelor istorice urbane sau rurale, precum și al zonelor de protecție ale monumentelor istorice situate în localități, definit de următoarele caracteristici fundamentale:

- trama stradală cu parametrii specifici;
- raport/relație între spațiile construite, libere și verzi (inclusiv grădini, scuaruri, străzi, piețe și piațete, fond construit istoric);
- parcelare istorică;
- mod de amplasare și interrelaționare a clădirilor în cadrul parcelelor și cartierelor;
- sistem de dominante urbanistice istorice;
- compoziție volumetrică, regim de înălțime și exterior specific al elementelor fondului construit istoric, caracterizat prin structura fațadelor, tipul acoperișului, tipul tâmplăriei, tipul materialelor de construcție, cromatică etc.;

13. monitorizare – procesul de supraveghere, măsurare și evaluare periodică a stării de conservare a monumentelor istorice și/sau a mediului asociat acestora;

14. monument singular – construcție ori structură istorică care reprezintă diverse programe funcționale (de apărare, rezidențiale, eclesiastice, sociale, administrative, comerciale, științifice, educaționale, industriale și tehnice), împreună cu terenul istoric aferent, construcțiile auxiliare, împrejurimile, instalațiile, componentele artistice, elementele de tâmplărie, feronerie, sculptură și de mobilare interioară sau exterioară care fac parte integrantă din acestea, precum și lucrările artistice comemorative (funerare sau de for public), cu excepția mormintelor și operelor comemorative de război reglementate de legislația specială;

15. monumente istorice – bunuri imobile care constituie mărturii din punct de vedere istoric și cultural ale epocilor și civilizațiilor trecute, exprimând identitatea locului și a comunităților, înscrise în registrele oficiale de protecție;

16. mutilare – deteriorarea monumentului istoric sau a părților lui componente prin distrugerea, înlăturarea sau modificarea arbitrară, totală ori parțială, a elementelor și caracteristicilor sale interioare și exterioare, ori prin adăugarea arbitrară de construcții noi pe terenul acestuia;

17. peisaj cultural – teritoriu rezultat din interacțiunea de durată dintre om și natură, care reflectă valori istorice, estetice, tehnice sau simbolice și este recunoscut ca atare potrivit prezentei legi;

18. program național de inventariere a monumentelor istorice (în continuare – Programul național de inventariere) – instrument de planificare, coordonare și finanțare a activităților de cercetare, documentare, digitizare și actualizare a datelor privind monumentele istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice;

19. programul național de restaurare a monumentelor istorice (în continuare – Programul național de restaurare) – instrument de planificare, prioritizare și finanțare a intervențiilor asupra monumentelor istorice aflate în proprietate publică, care stabilește monumentele incluse în Program, tipurile de intervenții și cheltuielile aferente acestora, termenele de realizare, etapele de implementare și repartizarea

resurselor financiare necesare pentru proiectarea, expertizarea, executarea, monitorizarea și recepționarea lucrărilor;

20. protejare – ansamblu de măsuri cu caracter științific, juridic, administrativ, tehnic, destinat identificării, clasării, evidenței, cercetării, documentării, delimitării zonei de protecție, prevenirii demolării, degradării sau mutilării, conservării, întreținerii, consolidării, restaurării, reabilitării și punerii în valoare a monumentelor istorice, împreună cu mediul lor istorico-arhitectural sau natural, precum și integrării acestora în viața comunității;

21. punere în valoare – ansamblul de măsuri care vizează identificarea și evidențierea caracteristicilor istorico-culturale ale bunului protejat, prin realizarea lucrărilor de conservare, restaurare sau reabilitare, amenajarea terenului aferent, atribuirea unei funcțiuni adecvate, integrarea în circuitul turistic, marcarea cu însemne distinctive și plăcuțe informative, precum și promovarea valorilor culturale pe care le întruchipează;

22. reabilitare – complex de lucrări (cercetare științifică, proiectare și operare a intervențiilor proiectate) efectuate în scopul adaptării bunului imobil protejat la necesitățile moderne de exploatare (instalare încălzire, canalizare, electricitate etc.), inclusiv în contextul schimbării funcțiunii, nedepășind minimul necesar pentru această adaptare, cu caracter neinvaziv, fără a afecta imaginea și valoarea istorico-culturală a monumentului istoric, precum și lucrări necesare de conservare/restaurare;

23. reconstituire – ansamblul lucrărilor de construire din nou a unui monument istoric dispărut sau a unei părți componente a acestuia, executate pe baza informațiilor documentare (grafice, fotografice etc.) și, dacă există, cu utilizarea urmelor fizice păstrate în teren (fundații, fragmente de ziduri etc.);

24. regenerare a mediului istorico-arhitectural – activități de intervenție constructivă asupra centrelor istorice urbane și rurale cu statut de monument sau de intervenție în cadrul zonei de protecție a monumentelor istorice situate în localități, direcționate spre consolidarea sau, după caz, reconstituirea caracteristicilor fundamentale ale mediului istorico-arhitectural, bazate pe continuitate, subordonare și integrare armonioasă/organică în acest mediu, inclusiv activități de eliminare sau neutralizare a impactului negativ produs de construcțiile/amenajările destructurante asupra mediului istoric urban sau rural;

25. reparație – complex de lucrări efectuate în scopul menținerii monumentului istoric în stare de exploatare, fără modificarea caracteristicilor lui istorice, arhitecturale sau structurale;

26. restaurare – complex de lucrări (cercetare științifică, proiectare și operare a intervențiilor proiectate) efectuate în scopul punerii în valoare, păstrării și fortificării valorii istorico-culturale a bunului imobil protejat, inclusiv prin restabilirea integrității fizice și funcționale a acestuia și prin remedierea unor modificări/alterări suferite în timp;

27. sit – loc al memoriei colective, legat de evenimente istorice sau culturale semnificative ori de viața unor personalități remarcabile; centre istorice urbane sau rurale (localități istorice); terenuri/teritorii care cuprind vestigii arheologice; peisaje

culturale rezultate din interacțiunea omului cu natura, inclusiv rezervații istorico-culturale sau cultural-naturale;

28. specialist în domeniul monumentelor istorice – persoană cu experiență profesională și cunoștințe teoretice, metodologice și practice în una sau mai multe specializări ale domeniului protejării monumentelor istorice, atestată să activeze în cadrul specializării/specializărilor respective.

Capitolul II

CADRUL GENERAL AL PROTEJĂRII MONUMENTELOR ISTORICE

Articolul 6. Categoriile monumentelor istorice

(1) În sensul prezentei legi, bunurile imobile cu statut de monument istoric se clasifică în următoarele categorii:

- a) monument singular;
- b) ansamblu;
- c) sit.

(2) Statutul de monument istoric poate fi atribuit bunurilor imobile păstrate integral, parțial sau fragmentar ori aflate în stare de ruină, dacă acestea dispun de valoare de mărturie istorică și culturală. Caracteristicile estetice, funcționale sau materiale ale monumentelor istorice sunt subsidiare valorii lor de mărturie ale istoriei.

Articolul 7. Componentele monumentelor istorice

(1) Monumentele istorice sunt alcătuite din următoarele componente:

- a) componenta construită – construcții principale și auxiliare, instalații și alte amenajări arhitecturale, precum și, după caz, componenta verde – suprafețe cu vegetație organizată ori spontană, grădini, scuaruri, parcuri și amenajări asociate;
- b) terenul – teren legat istoric și/sau funcțional de componenta construită și/sau de componenta verde;
- c) stratul cultural-arheologic – depuneri subterane conținând vestigii arheologice rezultate din activitatea umană desfășurată în trecut.

Articolul 8. Hotarul monumentelor istorice

(1) Fiecare monument istoric dispune de hotar stabilit pe perimetrul terenului acestuia.

(2) La baza stabilirii hotarelor monumentelor istorice din categoria monument singular și ansamblu stau limitele terenului legat istoric și/sau funcțional de componenta construită și/sau de componenta verde, inclusiv limitele parcelei/parcelelor istorice aferente acestora, cunoscute la momentul înscrierii în Registrul național al monumentelor istorice ori în registrele locale, precum și, după caz, datele privind stratul cultural-arheologic.

(3) La stabilirea traseului exact al hotarelor monumentelor istorice menționate la alin. (2) se utilizează analiza planurilor actuale și istorice ale acestor proprietăți, a materialelor de arhivă, inclusiv de arhivă cadastrală, a datelor cadastrale și topografice disponibile, a investigațiilor arheologice, istorico-documentare sau

istorico-arhitecturale, precum și a altor surse documentare relevante. Hotarul se stabilește cu luarea în considerare a limitelor parcelor istorice, limitelor cadastrale actuale, împrejuririlor, elementelor construite, spațiilor verzi, căilor de acces istorice, reperelor naturale sau antropice identificabile și, după caz, a datelor privind stratul cultural-arheologic, ținând cont de necesitatea asigurării integrității monumentului, prin includerea în acest hotar a tuturor componentelor și elementelor, care reflectă etapele de dezvoltare istorică a acestuia.

(4) Traseul hotarelor monumentelor istorice specificate la alin. (2) se precizează sau se rectifică în cazul identificării unor date noi, obținute în urma investigațiilor arheologice, istorico-documentare sau istorico-arhitecturale. Rectificarea traseelor se realizează conform procedurii de clasare a monumentelor istorice, cu operarea modificărilor efectuate în dosarul monumentului istoric și în S.I. „Inventarul monumentelor”.

(5) Pentru monumentele istorice din categoria sit, cu excepția localităților istorice, hotarele se stabilesc în baza determinării extinderii teritoriale a valorilor arheologice, arhitecturale, istorico-culturale și/sau cultural-naturale care au stat la baza înscrierii sitului în Registrul național al monumentelor istorice ori în registrele locale.

(6) Pentru localitățile istorice, hotarele se stabilesc în baza studiului istorico-urbanistic și a documentării de specialitate, având ca repere limitele istorice ale intravilanului atinse la începutul secolului al XX-lea, trama stradală istorică, parcelarul istoric, aliniamentele și fronturile construite aferente, fondul construit, spațiile publice, elementele de peisaj cultural și relațiile vizuale care reflectă etape semnificative ale dezvoltării istorice a localității.

(7) Planul hotarului monumentului istoric se aprobă de Ministerul Culturii, în condițiile prezentei legi, și cuprinde reprezentarea grafică a hotarului, descrierea reperelor utilizate și, după caz, coordonatele punctelor caracteristice ale acestuia. Planul se include în dosarul monumentului istoric și în S.I. „Inventarul monumentelor” și se transmite, după caz, pentru utilizare la elaborarea, modificarea sau actualizarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului, precum și pentru efectuarea notărilor prevăzute de legislația cadastrală.

Articolul 9. Zona de protecție a monumentelor istorice

(1) În scopul protejării monumentelor istorice, păstrării și/sau regenerării mediului istorico-arhitectural ori natural al acestora, precum și asigurării integrității percepției lor dinspre principalele direcții de acces vizual, fiecare monument istoric dispune de o zonă de protecție.

(2) Zona de protecție se desfășoară perimetral, de jur împrejurul limitei exterioare a terenului monumentului istoric, pe o rază de 100 de metri în intravilanul localităților urbane, 200 de metri în intravilanul localităților rurale și 500 de metri în extravilan.

(3) Zona de protecție prevăzută la alin. (2) se instituie de drept odată cu înscrierea bunului imobil în Registrul național al monumentelor istorice ori în registrele locale.

(4) În zona de protecție a monumentelor se aplică condiții și restricții specifice privind amenajarea teritoriului, intervențiile asupra imobilelor existente și inserția construcțiilor noi, stabilite prin planul zonei de protecție și integrate în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului.

(5) Traseul exact al hotarului zonei de protecție, potrivit reperelor topografice, geografice, cadastrale sau urbanistice locale, precum și condițiile și restricțiile prevăzute la alin. (4), se stabilesc prin planul zonei de protecție a monumentului istoric, elaborat în baza cercetării istorico-documentare și a investigațiilor de teren, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(6) Zonele de protecție ale monumentelor și condițiile și restricțiile aferente se includ, în mod obligatoriu, în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, în baza avizului favorabil al Ministerul Culturii, și se înscriu în Sistemul informațional „Inventarul monumentelor” (în continuare – S.I. „Inventarul monumentelor”), în condițiile prezentei legi.

(7) Planul zonei de protecție a monumentelor istorice se aprobă de către Ministerul Culturii.

(8) În cazul suprapunerii parțiale a zonelor de protecție ale două sau mai multe monumente istorice de același tip, se instituie o zonă unificată de protecție, iar în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului se marchează hotarul unic al acesteia. Datele privind zona unificată de protecție se înscriu în S.I. „Inventarul monumentelor” și se utilizează, după caz, pentru efectuarea notărilor prevăzute de legislația cadastrală.

Articolul 10. Integrarea protejării monumentelor istorice în documentele de politici publice și de planificare teritorială

(1) Protejarea monumentelor istorice se integrează în documentele de politici publice și în documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, la nivel național și local, potrivit competențelor autorităților publice.

(2) Modul de elaborare a Programului național de restaurare, condițiile de eligibilitate, criteriile de stabilire a priorităților, procedura de evaluare a monumentelor istorice incluse în program, condițiile de finanțare a lucrărilor și mecanismul de monitorizare a utilizării mijloacelor financiare se stabilesc prin norme metodologice aprobate de Guvern.

(3) Programul național de inventariere a monumentelor istorice se aprobă de Guvern.

(4) Datele privind monumentele istorice, hotarele acestora, zonele lor de protecție și reglementările aferente se utilizează la elaborarea, modificarea și actualizarea documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism.

Articolul 11. Interdicții, obligații și măsuri de protecție privind monumentele istorice

(1) Demolarea, degradarea și mutilarea, totală sau parțială, a monumentelor istorice și a părților lor componente sunt interzise. În cazul demolării unui imobil cu statut de monument istoric sau a unei părți componente a acestuia, nu se admite

edificarea și/sau înregistrarea în registrul bunurilor imobile a unor construcții noi pe terenul monumentului istoric, cu excepția celor reconstituite în parametrii săi fizici, exteriori și interiori anterior demolării, în condițiile prezentei legi și în baza documentației de proiect avizate de Ministerul Culturii.

(2) Reconstituirea monumentelor istorice și/sau a părților lor componente demolate, precum și restaurarea monumentelor istorice degradate ori mutilate, inclusiv a caracteristicilor specifice ale terenului monumentului, se realizează pe cheltuiala persoanelor fizice sau juridice care au inițiat, finanțat ori executat lucrările ilegale asupra monumentului sau care au admis starea de abandon ori lipsa de întreținere a acestuia, în baza documentației de proiect avizate favorabil de Ministerul Culturii.

(3) Amplasarea, în cadrul monumentelor istorice, a unor funcțiuni care pun în pericol stabilitatea tehnică a elementelor construite, care implică extinderea acestora pe verticală și/sau orizontală și care conduc la modificarea structurii planimetrice interne a monumentului (a elementelor construite, a terenului etc.) este interzisă.

(4) În cazul constatării de Agenția Națională a Monumentelor a stării de abandon sau lipsei de întreținere a unui monument istoric aflat în proprietate privată, proprietarul este notificat cu privire la obligațiile ce îi revin și la măsurile necesare pentru prevenirea degradării, distrugerii sau mutilării monumentului. Notificarea stabilește un termen de conformare proporțional cu natura și complexitatea măsurilor dispuse, care nu poate fi mai mic de 30 de zile și mai mare de 90 de zile, cu excepția cazurilor de risc iminent de distrugere, prăbușire, degradare accelerată sau afectare ireversibilă a monumentului, când poate fi stabilit un termen mai scurt. În cazul neexecutării măsurilor dispuse în termenul stabilit și al existenței unui risc iminent de pierdere, distrugere sau afectare ireversibilă a monumentului istoric, Ministerul Culturii poate iniția procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică, în condițiile Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999 și cu respectarea art. 4 lit. d) din Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei, adoptată la Granada la 3 octombrie 1985, ratificată prin Legea nr. 533/2001.

(5) Amplasarea, pe suprafața și terenul monumentelor istorice, a gardurilor, construcțiilor de protecție, elementelor de mobilier fix, elementelor de publicitate, siglelor de companii sau a altor instalații, în alte condiții decât cele prevăzute în avizul favorabil al Ministerului Culturii, este interzisă.

(6) Utilizarea monumentelor istorice în moduri care pot conduce la distrugerea, degradarea sau afectarea integrității acestora este interzisă, inclusiv în situații de urgență.

Articolul 12. Protejarea monumentelor istorice în situații de risc

(1) Protejarea monumentelor istorice în situații de risc se realizează prin măsuri de identificare, evaluare, prevenire și reducere a riscurilor, pregătire, intervenție, stabilizare și recuperare, cu respectarea prezentei legi, a cadrului normativ general privind protecția civilă, apărarea împotriva incendiilor și gestionarea situațiilor de urgență, precum și a documentelor de politici publice relevante.

(2) Ministerul Culturii, Agenția Națională a Monumentelor și autoritățile administrației publice locale competente teritorial integrează, potrivit competențelor, măsuri privind managementul riscurilor asupra monumentelor istorice în documentele de politici publice, programele, planurile de management, documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism și alte documente de planificare relevante, inclusiv prin identificarea vulnerabilităților, stabilirea măsurilor prioritare de protecție și utilizarea datelor rezultate din evidență, documentare, digitizare și monitorizare.

(3) În caz de dezastre naturale, incendii, avarii, efecte ale schimbărilor climatice ori în alte situații de urgență, autoritățile publice competente, proprietarii, titularii dreptului de administrare și alți deținători cu orice titlu ai monumentelor istorice cooperează cu instituțiile responsabile de gestionarea situațiilor de urgență, inclusiv prin furnizarea informațiilor necesare privind amplasarea, statutul juridic, starea de conservare, vulnerabilitățile și măsurile prioritare de protecție aplicabile acestor bunuri.

Articolul 13. Proprietatea asupra monumentelor istorice și dreptul de dispunere

(1) Monumentele istorice pot aparține domeniului public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale, inclusiv UTA Găgăuzia, sau pot fi proprietatea persoanelor fizice ori juridice de drept privat.

(2) Monumentele istorice care nu au proprietar ori al căror proprietar nu este cunoscut se înregistrează, după caz, în domeniul public al statului, în cazul monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, sau în domeniul public al unităților administrativ-teritoriale, inclusiv UTA Găgăuzia, în cazul monumentelor istorice înscrise în registrele locale, în condițiile legislației privind delimitarea proprietății publice.

(3) Condițiile exercitării dreptului de proprietate asupra monumentelor istorice, inclusiv restricțiile prevăzute de prezenta lege, sunt obligatorii și se aplică tuturor titularilor dreptului de proprietate, indiferent de forma de proprietate sau de titlul juridic al deținerii.

(4) Administrarea monumentelor istorice aflate în proprietatea statului se realizează, în condițiile legii, de Guvern. Administrarea monumentelor istorice aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale se realizează de autoritățile administrației publice locale competente, respectiv consiliile raionale, municipale, orășenești, comunale și sătești, potrivit competențelor stabilite de lege. În cazul monumentelor istorice aflate în proprietatea UTA Găgăuzia, administrarea se realizează de Comitetul executiv al Găgăuziei sau, după caz, de alte autorități competente ale UTA Găgăuzia, potrivit cadrului normativ aplicabil.

(5) Dreptul de a dispune de monumentele istorice care constituie proprietate privată este exercitat de proprietar.

Articolul 14. Menționarea și notarea statutului de monument istoric

(1) În actele juridice prin care se transmite dreptul de proprietate ori se constituie sau se transmite dreptul de administrare, folosință, concesiune, locațiune, comodat sau un alt drept asupra monumentului istoric ori asupra unei părți

componente a acestuia se indică statutul de monument istoric, regimul juridic de protecție și Obligația de protejare a monumentului istoric prevăzută la art. 45. În cazul în care Obligația de protejare nu a fost emisă sau comunicată până la data încheierii actului juridic, actul va conține mențiunea expresă privind obligația dobânditorului sau titularului dreptului constituit ori transmis de a respecta regimul juridic de protecție prevăzut de prezenta lege și de a prelua Obligația de protejare de la data comunicării acesteia.

(2) Statutul de monument istoric al bunurilor imobile și al părților lor componente se notează în registrul bunurilor imobile, în condițiile legislației cadastrale și se include în Cartea tehnică a imobilului.

(3) Modificarea adresei monumentului istoric sau a unei părți componente a acestuia, precum și divizarea, separarea ori comasarea bunului imobil cu statut de monument sau a unei părți componente a acestuia, inclusiv comasarea cu bunuri imobile care nu au statut de monument istoric, se efectuează și se înregistrează în registrul bunurilor imobile, numai în baza avizului favorabil al Ministerului Culturii privind compatibilitatea operațiunii propuse cu statutul și regimul de protecție al monumentului istoric.

(4) În cazul operațiunilor prevăzute la alin. (3), noile adrese sau bunurile imobile rezultate își păstrează statutul de monument istoric sau, după caz, de parte componentă a monumentului istoric, indiferent de forma de proprietate. Statutul respectiv se notează în registrul bunurilor imobile și se menționează în actele juridice prevăzute la alin. (1).

(5) Actele juridice sau administrative privind operațiunile prevăzute la alin. (3), emise sau încheiate fără avizul favorabil al Ministerului Culturii ori cu nerespectarea condițiilor stabilite prin acesta, sunt nule de drept.

Articolul 15. Circuitul civil al monumentelor istorice aflate în domeniul public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale

(1) Monumentele istorice și părțile lor componente care fac parte din domeniul public sau privat al statului ori a unităților administrativ-teritoriale, inclusiv UTA Găgăuzia, sunt inalienabile, imprescriptibile și insesizabile.

(2) Monumentele istorice aflate în domeniul public sau privat al statului ori al unităților administrativ-teritoriale pot fi transmise în folosință, concesiune sau locațiune, cu respectarea prevederilor prezentei legi, a legislației privind administrarea și deetimizarea proprietății publice, precum și a legislației privind delimitarea proprietății publice.

(3) Condițiile și procedura de transmitere a monumentelor istorice prevăzute la alin. (2) se stabilesc prin Regulamentul privind transmiterea monumentelor istorice, aprobat de Guvern.

(4) Nerespectarea de către titularul dreptului de folosință, concesionarul sau locatarul monumentului istoric transmis sau al părții componente a acestuia a obligațiilor de protejare constituie temei pentru rezoluțiunea contractului sau, după caz, pentru revocarea actului administrativ de transmitere, în condițiile legii și ale actului juridic sau administrativ prin care monumentul istoric a fost transmis.

Articolul 16. Circuitul civil al monumentelor istorice aflate în proprietate privată și dreptul de preemțiune asupra acestora

(1) Monumentele istorice sau părțile lor componente aflate în proprietate privată pot face obiectul circuitului civil, în condițiile stabilite prin prezenta lege.

(2) În cazul intenției de vânzare a monumentelor istorice sau a părților lor componente aflate în proprietate privată și înscrise în Registrul național al monumentelor istorice ori în registrele locale, proprietarul are obligația de a notifica în prealabil, în scris, autoritatea competentă pentru exercitarea dreptului de preemțiune.

(3) Dreptul de preemțiune se exercită, după caz:

a) de către stat, prin intermediul Ministerului Culturii, în cazul monumentelor istorice sau al părților lor componente înscrise în Registrul național al monumentelor istorice;

b) de către unitatea administrativ-teritorială, prin intermediul autorității administrației publice locale competente, în cazul monumentelor istorice sau al părților lor componente înscrise în registrele locale.

(4) Dreptul de preemțiune se exercită în termen de cel mult 60 de zile de la data recepționării notificării complete și corecte prevăzute la alin. (2) și alin. (5). În cazul în care autoritatea competentă nu comunică, în termenul prevăzut, intenția de exercitare a dreptului de preemțiune, dreptul de preemțiune se consideră neexercitat.

(5) Notificarea prevăzută la alin. (2) conține cel puțin: datele de identificare și de contact ale proprietarului sau ale reprezentantului său legal ori convențional; datele de identificare ale monumentului istoric sau ale părții componente propuse spre vânzare, inclusiv adresa, numărul cadastral, numărul sau poziția din Registrul național al monumentelor istorice ori din registrul local, după caz; actele care confirmă dreptul de proprietate; extrasul din registrul bunurilor imobile; precum și oferta de vânzare. Oferta de vânzare indică cel puțin prețul, modalitatea și termenul de achitare, obiectul vânzării, termenul de valabilitate a ofertei, termenul preconizat pentru încheierea contractului, sarcinile sau grevările cunoscute asupra bunului și alte condiții propuse pentru vânzare.

(6) În cazul în care notificarea sau oferta de vânzare anexată este incompletă ori conține informații inexacte, autoritatea competentă informează proprietarul sau reprezentantul acestuia despre necesitatea completării ori corectării documentației și stabilește un termen pentru prezentarea informațiilor sau documentelor lipsă. Termenul prevăzut la alin. (4) începe să curgă de la data recepționării notificării complete și corecte. În cazul neprezentării informațiilor sau documentelor solicitate în termenul stabilit, notificarea se consideră nedepusă.

(7) Diminuarea prețului indicat în oferta de vânzare sau modificarea condițiilor esențiale ale ofertei, inclusiv a obiectului vânzării, modalității ori termenului de achitare, termenului de încheiere a contractului, condițiilor privind predarea bunului sau sarcinilor și grevărilor aferente acestuia, obligă proprietarul sau reprezentantul acestuia să repete procedura de notificare prevăzută la alin. (2).

(8) Achiziționarea în baza exercitării dreptului de preemțiune se realizează în condițiile legislației civile.

(9) Autentificarea contractului de vânzare a monumentului istoric sau a unei părți componente a acestuia se efectuează numai după prezentarea dovezii notificării autorității competente și, după caz, a comunicării privind neexercitarea dreptului de preemțiune ori a dovezii expirării termenului prevăzut la alin. (4). Notarul verifică corespunderea condițiilor esențiale ale contractului de vânzare cu cele indicate în oferta de vânzare anexată notificării. În cazul diminuării prețului sau al modificării condițiilor esențiale ale ofertei în favoarea cumpărătorului, fără repetarea procedurii de notificare, notarul refuză autentificarea contractului.

(10) Actele juridice privind vânzarea monumentelor istorice sau a părților lor componente aflate în proprietate privată sunt nule de drept în cazul în care au fost încheiate fără notificarea prealabilă a autorității competente, în baza unei notificări incomplete, inexacte sau considerate nedepuse potrivit alin. (6), înainte de expirarea termenului prevăzut la alin. (4), cu excepția cazului în care autoritatea competentă a comunicat anterior neexercitarea dreptului de preemțiune, ori cu încălcarea intenției comunicate de autoritatea competentă privind exercitarea dreptului de preemțiune. Sunt nule de drept și actele juridice încheiate cu terții în condiții mai favorabile decât cele comunicate autorității competente, fără repetarea procedurii de notificare potrivit alin. (7).

Articolul 17. Administrarea și managementul localităților istorice

(1) Administrarea localităților istorice (centre istorice urbane și rurale) se realizează de către autoritățile administrației publice locale, prin intermediul unei subdiviziuni sau structuri specializate din cadrul aparatului acestora, potrivit competenței teritoriale.

(2) Subdiviziunea sau structura prevăzută la alin. (1) își desfășoară activitatea în baza unui regulament de organizare și funcționare, aprobat în conformitate cu legislația privind administrația publică locală.

(3) Managementul localităților istorice se realizează în baza Planului de management al localității istorice, elaborat în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(4) Planul de management al localității istorice stabilește direcțiile de protejare, valorificare și dezvoltare durabilă a patrimoniului istorico-arhitectural și urbanistic și cuprinde următoarele componente:

a) viziunea de dezvoltare durabilă a localității istorice;

b) obiectivele de dezvoltare, pe opt direcții majore de activitate (patrimoniul cultural imobil, cultură și turism, dezvoltare economică, condiții și mediu de locuire, mobilitate, planificare urbană și dezvoltare, protecția mediului și recreerea, creșterea conștientizării comunității și promovarea cercetării localității), precum și măsurile de implementare ale acestor obiective;

c) sistemul de management al localității istorice, inclusiv responsabilitățile și structura organizatorică și administrativă;

d) sistemul de monitorizare a implementării prevederilor Planului de management.

Articolul 18. Rezervațiile istorico-culturale și cultural-naturale

(1) Pentru siturile care prezintă o unitate remarcabilă din punct de vedere istorico-cultural și/sau cultural-natural poate fi instituită, prin hotărâre de Guvern, rezervație istorico-culturală sau, după caz, rezervație cultural-naturală, cu organizarea unei instituții publice responsabile de administrarea acesteia.

(2) Administrarea edificiilor, construcțiilor, structurilor, terenurilor și, după caz, a bunurilor culturale mobile transmise rezervațiilor în administrare, folosință sau cu alt titlu prevăzut de lege, în care se păstrează valori istorice, arhitecturale, arheologice, artistice, peisajere sau cultural-naturale, se realizează în conformitate cu prezenta lege, legislația din domeniul muzeelor și actele normative aplicabile.

(3) Regulamentele de organizare și funcționare ale rezervațiilor istorico-culturale sau cultural-naturale, actele de stabilire a hotarului acestora, precum și planurile lor de management se aprobă prin hotărâre de Guvern.

(4) În cazul localităților istorice care fac parte integrantă din rezervații istorico-culturale sau cultural-naturale, măsurile privind protejarea valorilor istorice, urbanistice și peisajere se realizează de către rezervația istorico-culturală sau cultural-naturală, în coordonare cu autoritățile administrației publice locale competente.

Capitolul III

EVIDENȚA ȘI CLASAREA MONUMENTELOR ISTORICE

Articolul 19. Registrul național al monumentelor istorice și registrele locale ale monumentelor istorice

(1) Evidența monumentelor istorice se realizează prin intermediul Registrului național al monumentelor istorice și al registrelor locale ale monumentelor istorice.

(2) Registrul național al monumentelor istorice și registrele locale constituie liste oficiale care cuprind bunurile imobile cărora li s-a acordat statutul de monument istoric.

(3) Registrul național al monumentelor istorice se aprobă prin hotărâre a Parlamentului. Registrele locale se elaborează, se actualizează și se aprobă, cu avizul Ministerului Culturii, de către autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea, iar în cazul UTA Găgăuzia – de către autoritățile competente ale UTA Găgăuzia, potrivit cadrului normativ aplicabil, în baza datelor rezultate din inventariere și a propunerilor autorităților administrației publice locale de nivelul întâi, după caz.

(4) Registrul național al monumentelor istorice și registrele locale se actualizează prin înscrierea bunurilor imobile cărora li s-a atribuit statutul de monument istoric ca urmare a identificării acestora, prin radierea monumentelor istorice declasate, precum și prin rectificarea sau completarea mențiunilor referitoare la monumentele istorice înscrise, conform procedurilor stabilite de prezenta lege.

(5) Rectificarea erorilor materiale și actualizarea mențiunilor tehnice din Registrul național al monumentelor istorice sau din registrele locale nu constituie clasare, declasare sau modificare a statutului de monument istoric.

(6) Modificarea Registrului național al monumentelor istorice, inclusiv prin rectificarea erorilor materiale sau actualizarea mențiunilor tehnice prevăzute la alin. (5), se aprobă prin hotărâre a Parlamentului, la propunerea Guvernului, în baza demersului Ministerului Culturii, întocmit pe baza raportului Agenției Naționale a Monumentelor și a avizului favorabil emis de Ministerul Culturii, în urma examinării subiectului de către Consiliul Național al Monumentelor Istorice.

(7) Rectificarea erorilor materiale și actualizarea mențiunilor tehnice din registrele locale se efectuează prin decizia autorității administrației publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, a autorității competente a UTA Găgăuzia, în baza raportului subdiviziunii responsabile de domeniul patrimoniului cultural și cu avizul favorabil al Ministerului Culturii, în urma examinării subiectului de către Consiliul Național al Monumentelor Istorice.

(8) Evidența centralizată a monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice se ține de Ministerul Culturii, prin intermediul Agenției Naționale a Monumentelor. Evidența registrelor locale se ține de subdiviziunile autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea, sau, după caz, ale autorităților competente ale UTA Găgăuzia, responsabile de domeniul patrimoniului cultural.

(9) Registrele locale ale monumentelor istorice și actualizările acestora se prezintă Ministerului Culturii pentru evidență centralizată și se publică pe paginile web oficiale ale autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, ale autorităților competente ale UTA Găgăuzia, precum și ale autorităților administrației publice locale de nivelul întâi pe teritoriul administrativ al cărora sunt amplasate monumentele istorice, cu respectarea legislației privind accesul la informație și protecția datelor cu caracter personal.

(10) Datele din registrele prevăzute la alin. (1) se utilizează de autoritățile publice competente pentru efectuarea notărilor privind statutul de monument istoric și, după caz, privind hotarul monumentului și zona lui de protecție în registrul bunurilor imobile, precum și pentru integrarea acestora în documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, în documentele de politici publice și în alte documente de planificare relevante.

(11) Regulamentul privind Registrul național al monumentelor istorice și registrele locale ale monumentelor istorice se aprobă de Guvern.

Articolul 20. Clasarea monumentelor istorice

(1) Pot fi supuse clasării bunurile imobile cu o vechime de cel puțin 60 de ani, în baza normelor metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(2) Prin excepție, bunurile imobile, inclusiv opere de arhitectură contemporană, cu o vechime cuprinsă între 40 și 60 de ani, pot fi clasate dacă prin expertiză de specialitate se constată existența unei semnificații culturale deosebite.

(3) Clasarea localităților istorice se face la propunerea autorităților administrației publice locale, conform competenței teritoriale, exprimată prin decizia consiliului local.

(4) Monumentele istorice sunt clasate:

a) în Registrul național al monumentelor istorice;

b) în registrele locale.

(5) Clasarea bunurilor imobile în Registrul național al monumentelor istorice, indiferent de forma de proprietate, se aprobă prin hotărâre a Parlamentului.

(6) Clasarea bunurilor imobile în registrele locale, indiferent de forma de proprietate, se aprobă prin decizia autorității administrației publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, a autorității competente a UTA Găgăuzia, cu avizul favorabil al Ministerului Culturii, în baza proiectului elaborat de subdiviziunea responsabilă de domeniul patrimoniului cultural.

(7) Procedura de clasare se inițiază de către Ministerul Culturii, pentru bunurile imobile propuse spre clasare ca monumente istorice în Registrul național al monumentelor istorice, respectiv, de către autoritățile publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, de către autoritățile competente ale UTA Găgăuzia, pentru bunurile imobile propuse spre clasare ca monumente istorice în registrele locale. Procedura de clasare poate fi declanșată inclusiv la propunerea autorităților administrației publice locale de nivelul întâi, a cetățenilor sau a asociațiilor de profil.

(8) Procedura de clasare a bunurilor imobile cuprinde următoarele etape:

a) întocmirea, avizarea și aprobarea fișei de clasare;

b) elaborarea și promovarea proiectului actului de clasare;

c) adoptarea sau aprobarea actului de clasare, potrivit competenței stabilite de prezenta lege.

(9) Fișa de clasare a bunului imobil propus pentru înscriere în Registrul național al monumentelor istorice, întocmită de către Agenția Națională a Monumentelor și avizată de Consiliul Național al Monumentelor Istorice, se aprobă prin ordinul ministrului Culturii.

(10) Fișa de clasare a bunului imobil propus pentru înscriere în registrele locale, întocmită de subdiviziunea responsabilă de domeniu a autorităților publice locale, se aprobă de autoritatea executivă a administrației publice locale de nivelul al doilea și UTA Găgăuzia, după caz.

(11) Conținutul fișei de clasare se stabilește prin norme metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(12) Procedura de clasare se consideră inițiată de la data emiterii ordinului ministrului Culturii sau, după caz, a deciziei autorității executive a administrației publice locale de nivelul al doilea ori a autorității competente a UTA Găgăuzia, și se consideră încheiată la data adoptării/aprobării actului de clasare.

(13) Durata procedurii de clasare nu va depăși termenul de 120 de zile pentru monumentele singulare și 180 de zile pentru ansambluri și situri. Termenul poate fi prelungit o singură dată, cu până la 120 de zile, în baza unui raport justificativ al autorității care a inițiat procedura de clasare.

Articolul 21. Efectele inițierii procedurii de clasare

(1) Bunurile imobile pentru care a fost inițiată procedura de clasare se consideră monumente istorice nou-identificate și beneficiază provizoriu, pe durata procedurii de clasare, de regimul juridic de protecție aplicabil bunurilor

deja înscrise în registrele de protecție, în scopul prevenirii mutilării, degradării sau demolării acestora.

(2) Regimul de protecție provizorie se aplică de la data emiterii ordinului ministrului Culturii sau, după caz, a deciziei autorității administrației publice locale competente ori a autorității competente a UTA Găgăuzia privind inițierea procedurii de clasare.

(3) Actul de inițiere a procedurii de clasare se comunică proprietarului, titularului dreptului de administrare sau altui deținător cu orice titlu al bunului imobil, precum și autorităților administrației publice locale competente teritorial ori, după caz, autorităților competente ale UTA Găgăuzia. De la data comunicării actului, persoanele vizate sunt obligate să respecte regimul de protecție provizorie prevăzut de prezenta lege.

(4) Regimul de protecție provizorie încetează la data intrării în vigoare a actului de clasare.

Articolul 22. Procedura de clasare de urgență

(1) Clasarea de urgență este o procedură excepțională de inițiere a clasării și de instituire a protecției provizorii de urgență asupra unui bun imobil care prezintă valoare istorică, arhitecturală, arheologică, urbanistică, artistică sau memorială și se află în pericol iminent de demolare, degradare, mutilare.

(2) Clasarea de urgență se inițiază:

a) de Ministerul Culturii, pentru bunurile imobile propuse spre clasare în Registrul național al monumentelor istorice;

b) de autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, de autoritățile competente ale UTA Găgăuzia, pentru bunurile imobile propuse spre clasare în registrele locale.

(3) Procedura de clasare de urgență poate fi inițiată la solicitarea autorităților și instituțiilor publice, inclusiv a autorităților administrației publice locale de nivelul întâi, a asociațiilor de profil, a proprietarului bunului imobil sau din oficiu de autoritatea competentă.

(4) Clasarea de urgență se inițiază în cel mult 5 zile de la înregistrarea solicitării sau de la constatarea situației de risc, în baza unui proces-verbal motivat privind starea bunului imobil și existența pericolului iminent, întocmit de Agenția Națională a Monumentelor sau, după caz, de subdiviziunea responsabilă de domeniul patrimoniului cultural din cadrul autorității administrației publice locale competente, însoțit, de materiale fotografice, date descriptive și alte informații justificative disponibile.

(5) De la data emiterea ordinului sau, după caz, a deciziei privind clasarea de urgență, bunul imobil beneficiază de regimul de protecție provizorie de urgență prevăzut de prezenta lege.

(6) În cazul inițierii clasării de urgență de către Ministerul Culturii, ordinul de inițiere se comunică, în termen de cel mult 3 zile lucrătoare, proprietarului, titularului dreptului de administrare sau altui deținător cu orice titlu al bunului imobil, autorităților administrației publice locale competente teritorial, autorității

competente în domeniul autorizării lucrărilor de construire și, după caz, altor autorități publice competente pentru aplicarea măsurilor de protecție provizorie.

(7) În cazul inițierii clasării de urgență de către autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea sau de autoritățile competente ale UTA Găgăuzia, acestea informează Ministerul Culturii în termen de cel mult 3 zile lucrătoare de la emiterea deciziei, cu transmiterea copieii deciziei, a procesului-verbal motivat de constatare, a materialelor fotografice și a altor informații justificative disponibile.

Articolul 23. Declasarea monumentelor istorice

(1) Declasarea reprezintă procedura prin care încetează statutul de monument istoric al unui bun imobil și se dispune radierea acestuia din Registrul național al monumentelor istorice sau, după caz, din registrul local, în condițiile prezentei legi.

(2) Declasarea poate fi inițiată numai în cazul dispariției sau distrugerii integrale a monumentului istoric ca urmare a calamităților naturale, cazului fortuit ori forței majore, dacă, în baza expertizei de specialitate, se constată imposibilitatea reconstituirii acestuia pe același amplasament (din motive precum scindare, alunecare, prăbușire a terenului sau inundare permanentă a acestuia).

(3) Procedura de declasare se inițiază de Ministerul Culturii, pentru monumentele istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, sau de autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea ori, după caz, de autoritățile competente ale UTA Găgăuzia, pentru monumentele istorice înscrise în registrele locale.

(4) Procedura de declasare cuprinde întocmirea raportului de constatare privind dispariția sau distrugerea integrală a monumentului istoric, documentarea fotografică și tehnică a situației existente, examinarea de către organul consultativ de specialitate competent, precum și elaborarea și promovarea proiectului actului de declasare.

(5) Declasarea monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice se aprobă prin hotărâre a Parlamentului. Declasarea monumentelor istorice înscrise în registrele locale se aprobă prin decizia autorității administrației publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, a autorității competente a UTA Găgăuzia, cu avizul favorabil al Ministerului Culturii.

(6) Radierea bunului imobil din Registrul național al monumentelor istorice sau, după caz, din registrul local se efectuează în temeiul actului de declasare, după intrarea în vigoare a acestuia.

(7) Demolarea, degradarea sau mutilarea totală ori parțială a unui monument istoric sau a părților sale componente, ca urmare a acțiunii sau inacțiunii umane, nu poate constitui temei pentru declasarea acestuia. În asemenea cazuri se aplică măsurile de răspundere prevăzute de lege, inclusiv obligarea persoanelor fizice și/sau juridice cărora le este imputabilă producerea prejudiciului la repararea acestuia, iar, după caz, poate fi inițiată procedura de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Articolul 24. Notarea informațiilor privind statutul de monument istoric și amplasarea în zona de protecție în registrul bunurilor imobile

(1) În registrul bunurilor imobile se notează informațiile privind statutul de monument istoric a bunului imobil, inclusiv statutul de parte componentă a unui monument istoric, precum și informațiile privind amplasarea bunului imobil în zona de protecție a unui monument istoric, în condițiile legislației cadastrale. Notarea are caracter de evidență și publicitate și nu constituie temei de atribuire, modificare sau încetare a statutului de monument istoric ori a regimului juridic de protecție.

(2) Notarea prevăzută la alin. (1) se efectuează, după caz, la cererea Ministerului Culturii, pentru monumentele istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice și pentru zonele lor de protecție, sau la cererea autorității executive a administrației publice locale de nivelul al doilea ori, după caz, a autorității competente a UTA Găgăuzia, pentru monumentele istorice înscrise în registrele locale și pentru zonele lor de protecție, cu anexarea actelor și informațiilor prevăzute de legislația cadastrală.

(3) În cazul divizării, separării, comasării sau modificării adresei monumentelor istorice ori a părților lor componente, bunurile imobile rezultate își mențin statutul de monument istoric sau de parte componentă a acestuia, cu păstrarea regimului juridic de protecție prevăzut de prezenta lege.

(4) Modificarea sau radierea notării privind statutul de monument istoric ori privind amplasarea bunului imobil în zona de protecție a monumentului istoric se efectuează în condițiile legislației cadastrale, la cererea autorității competente, în baza actelor care confirmă modificarea sau încetarea regimului de protecție.

Articolul 25. Inventarierea monumentelor istorice și S.I. „Inventarul monumentelor”

(1) Inventarierea monumentelor istorice constă în colectarea, documentarea, sistematizarea și actualizarea informațiilor, documentelor, studiilor și datelor tehnice privind bunurile imobile înscrise în Registrul național al monumentelor istorice sau în registrele locale ale monumentelor istorice.

(2) Inventarierea se realizează potrivit prezentei legi, prin elaborarea fișei monumentului istoric și a dosarului aferent fiecărui monument istoric, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(3) Inventarierea bunurilor înscrise în Registrul național al monumentelor istorice este coordonată de Agenția Națională a Monumentelor. Inventarierea bunurilor înscrise în registrele locale se realizează de către autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea sau, după caz, de autoritățile competente ale UTA Găgăuzia, cu participarea autorităților administrației publice locale de nivelul întâi și cu atragerea, după caz, a instituțiilor de cercetare, asociațiilor de profil sau specialiștilor în domeniul patrimoniului cultural.

(4) Datele obținute în urma inventarierii monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice sau registrele locale se introduc și se actualizează în S.I. „Inventarul monumentelor”.

(5) S.I. „Inventarul monumentelor” reprezintă un sistem informațional de stat, în care sunt colectate, prelucrate, stocate și actualizate datele privind monumentele

istorice, în scopul evidenței, documentării, protejării, monitorizării și valorificării acestora.

(6) S.I. „Inventarul monumentelor” se pune în funcțiune și se operează în baza Regulamentului privind modul de ținere, organizare și funcționare a S.I. „Inventarul monumentelor” aprobat de Guvern.

(7) Datele din S.I. „Inventarul monumentelor” se colectează, se prelucrează, se stochează, se actualizează și se furnizează cu respectarea cerințelor de interoperabilitate, securitate informațională și armonizare aplicabile seturilor și serviciilor de date spațiale, în condițiile legii.

(8) Ministerul Culturii, în calitate de posesor al S.I. „Inventarul monumentelor”, asigură administrarea, mentenanța și dezvoltarea continuă a sistemului.

(9) Agenția Națională a Monumentelor, în calitate de deținător al S.I. „Inventarul monumentelor”, asigură introducerea, actualizarea și verificarea datelor din sistem, precum și accesul public la datele generale privind monumentele istorice, cu respectarea legislației privind accesul la informații, protecția datelor cu caracter personal și securitatea informațională.

(10) Finanțarea creării, dezvoltării, mentenanței și actualizării S.I. „Inventarul monumentelor” se efectuează din bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Culturii și al Agenției Naționale a Monumentelor, precum și din alte surse neinterzise de lege.

(11) Autoritățile publice, persoanele fizice și juridice care dețin, administrează sau folosesc monumente istorice, precum și instituțiile care dețin baze de date privind bunuri imobile, furnizează Agenției Naționale a Monumentelor, la solicitare, informațiile disponibile necesare pentru dezvoltarea și actualizarea S.I. „Inventarul monumentelor”, în condițiile legii.

Articolul 26. Însemnul distinctiv al monumentelor istorice

(1) Monumentele istorice se marchează printr-un însemn distinctiv și printr-o inscripție informativă corespunzătoare, amplasate pe monumentele istorice singulare sau, după caz, la intrarea pe terenul ori teritoriul ansamblurilor și siturilor, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(2) Autoritățile administrației publice locale pe teritoriul cărora sunt amplasate monumentele istorice asigură finanțarea executării, amplasării și întreținerii însemnelor distinctive prevăzute la alin. (1), din bugetele aprobate și din alte surse neinterzise de lege. În cazul insuficienței resurselor financiare, marcarea se realizează etapizat, cu prioritate pentru monumentele istorice expuse riscului de degradare, intervenții neautorizate, vandalizare sau afectare a integrității acestora.

(3) Pentru bunurile culturale imobile care intră sub incidența Convenției de la Haga din 14 mai 1954 pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat se aplică, pe lângă însemnul distinctiv prevăzut la alin. (1), însemnul Scutul Albastru (Blue Shield), în condițiile Convenției și ale actelor normative aplicabile.

(4) Ministerul Culturii întocmește, actualizează și păstrează Lista bunurilor culturale imobile marcate cu însemnul Scutul Albastru. Lista se comunică autorităților competente și se publică pe pagina web oficială a Ministerului Culturii,

cu respectarea legislației privind accesul la informațiile de interes public, protecția datelor cu caracter personal, secretul de stat și alte informații cu accesibilitate limitată prevăzute de lege.

(5) Modul de aplicare, evidență și întreținere a însemnelor prevăzute la alin. (1) și alin. (3) se stabilește prin norme metodologice aprobate de Ministerul Culturii, cu respectarea Convenției de la Haga din 14 mai 1954 și a legislației naționale.

Capitolul IV

INTERVENȚII LA MONUMENTELE ISTORICE ȘI ÎN ZONA LOR DE PROTECȚIE

Articolul 27. Cadrul general al intervențiilor asupra monumentelor istorice și în zonele lor de protecție

(1) Intervențiile asupra monumentelor istorice, asupra părților componente ale acestora, precum și asupra bunurilor imobile situate în zonele lor de protecție se realizează numai în baza documentației de proiect elaborate, verificate, avizate și aprobate în condițiile prezentei legi, ale actelor normative aprobate de Guvern și ale normelor metodologice aprobate de Ministerul Culturii în domeniul protejării monumentelor istorice.

(2) Se interzice efectuarea intervențiilor prevăzute la alin. (1) în lipsa documentației de proiect, a avizului favorabil al Ministerului Culturii sau, după caz, a actelor permissive prevăzute de lege, precum și cu nerespectarea condițiilor stabilite prin acestea.

(3) Actele permissive pentru intervenții asupra monumentelor istorice, asupra părților componente ale acestora și asupra imobilelor situate în zonele lor de protecție se emit în condițiile art. 31, în baza documentației de proiect examinate de Consiliul Național al Monumentelor Istorice și avizate favorabil de Ministerul Culturii. Actele permissive emise fără avizul favorabil al Ministerului Culturii sau cu nerespectarea condițiilor stabilite prin acesta sunt nule de drept.

Articolul 28. Intervențiile asupra monumentelor istorice singulare și ansamblurilor

(1) În cazul monumentelor istorice singulare sau al ansamblurilor, precum și al părților componente ale acestora, se pot realiza doar lucrări de intervenție având ca scop, după caz, repararea, conservarea, consolidarea, restaurarea, reabilitarea și punerea în valoare a monumentelor istorice sau a părților lor componente, inclusiv lucrări de remodelare ori de eliminare a inserțiilor de structurante de construcție nouă.

(2) Intervențiile prin construcții noi pe terenul monumentelor prevăzute la alin. (1), sunt admise cu caracter excepțional, numai dacă sunt justificate de necesitatea protejării, valorificării sau utilizării compatibile a monumentului și dacă întrunesc cumulativ următoarele criterii:

a) sunt limitate ca suprafață și volum;

b) nu afectează autenticitatea, integritatea, substanța istorică și, după caz, stratul cultural-arheologic al monumentului;

c) respectă caracteristicile istorice ale monumentului, principiile istorice de organizare spațială, structurală și compozițională a acestuia, regimul de înălțime, echilibrul compoziției și relațiile vizuale dintre părțile lui componente;

d) respectă relația istorică a monumentului cu mediul istorico-arhitectural sau natural.

(3) Intervențiile prin construcții noi care nu au legătură funcțională directă cu monumentul, care afectează autenticitatea sau integritatea lui ori care alterează caracteristicile istorico-arhitecturale sau naturale ale amplasamentului sunt interzise.

(4) Criteriile prevăzute la alin. (2) pot fi detaliate prin normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii, fără a diminua nivelul de protecție stabilit prin prezenta lege.

(5) Documentele normative în construcții se aplică intervențiilor asupra monumentelor istorice numai în măsura în care aplicarea acestora nu prejudiciază autenticitatea și integritatea monumentului.

(6) În cazul în care un monument istoric este divizat în mai multe adrese sau parcele, este interzisă amplasarea de bariere, garduri sau alte elemente de separare care fragmentează fizic terenul monumentului ori afectează percepția unitară a acestuia, inclusiv prin blocarea perspectivelor, traseelor istorice de acces sau relațiilor vizuale dintre părțile componente ale monumentului.

Articolul 29. Intervenții asupra centrelor istorice urbane și rurale cu statut de monument.

(1) Lucrările de intervenție în perimetrul localităților istorice au drept scop protejarea, conservarea, regenerarea și punerea în valoare a mediului istorico-arhitectural al acestora.

(2) Intervențiile prin construcții noi în cadrul localităților istorice se realizează cu respectarea caracteristicilor mediului istorico-arhitectural, a principiilor istorice de organizare spațială, a parcelării, scării, volumetriei, regimului de înălțime, ritmului fronturilor construite, materialelor, cromaticii și relațiilor vizuale specifice, contribuind la consolidarea acestor caracteristici.

(3) În cadrul fragmentelor de structură urbanistică cu mediu istorico-arhitectural degradat sau mutilat, intervențiile prin construcții noi se realizează numai după identificarea caracteristicilor sale istorice, în scopul regenerării acestui mediu.

(4) Activitățile, utilizările, construcțiile, amenajările și echipamentele aferente locuirii, comerțului, serviciilor, turismului, culturii, activităților administrative, mobilității urbane și rețelelor edilitare se adaptează specificului localităților istorice, astfel încât să asigure păstrarea, regenerarea și perpetuarea caracteristicilor istorice ale mediului acestora. Activitățile, utilizările, construcțiile sau amenajările incompatibile, care prin amploare, trafic generat, impact vizual, funcțional, structural sau ambiental pot conduce la degradarea, distrugerea ori alterarea acestor caracteristici istorice, se amplasează sau se transferă în afara localităților istorice ori, după caz, în afara zonei lor de protecție.

(5) Marile artere de circulație propuse prin documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism nu pot traversa localitățile istorice, facilitând astfel tranzitarea lor și afectând integritatea, coerența spațială sau caracteristicile mediului istorico-arhitectural al acestora. Pentru traficul de tranzit se vor amenaja trasee/căi de ocolire a localităților istorice.

(6) Terenurile și spațiile de parcare sau staționare pentru vehiculele persoanelor care locuiesc, activează ori prestează servicii în localitățile istorice se amenajează astfel încât să nu afecteze caracteristicile mediului istorico-arhitectural. Parcările destinate vizitatorilor localităților istorice se amenajează în afara perimetrului cu statut de monument, în conexiune cu traseele transportului public, cu asigurarea accesului pietonal și a formelor alternative de mobilitate.

(7) Reglementarea intervențiilor și activităților în cadrul localităților istorice se realizează prin stabilirea unui set de măsuri orientate spre protejarea, regenerarea, valorificarea și dezvoltarea lor durabilă. Aceste măsuri se fundamentează pe elaborarea, în baza cercetărilor istorico-documentare și a investigațiilor de teren, a Planului de referință istorico-arhitectural și a proiectului zonelor de protecție ale localității istorice (în continuare – Plan de referință).

(8) Planul de referință evidențiază caracteristicile mediului istorico-arhitectural al localității istorice, zonificarea internă a acesteia și stabilește reglementări generale și punctuale privind protejarea, regenerarea și utilizarea durabilă a elementelor constitutive ale localității istorice.

(9) Conținutul și metodologia de elaborare a Planului de referință se stabilesc prin regulament aprobat prin ordinul ministrului Culturii. Planul de referință constituie documentație de specialitate în domeniul protejării patrimoniului cultural și fundamentează integrarea măsurilor de protecție, regenerare și valorificare a localităților istorice în documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului.

(10) Prevederile Planului de referință se iau în considerare la elaborarea, modificarea sau actualizarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului și a regulamentelor urbanistice locale, inclusiv în ceea ce privește dimensiunile, proporțiile și regimul de înălțime al edificiilor și construcțiilor, structura fațadelor și tipul acoperișurilor, soluțiile stilistice și cromatice, materialele de construcție, funcțiunile, admise cu condiționări sau interzise, reglementările privind traficul și staționarea vehiculelor, remodelarea ori eliminarea construcțiilor destructurante, publicitatea prin sisteme de afișaj pe clădiri sau în spațiul public, precum și alte măsuri necesare pentru protejarea localității istorice și a caracteristicilor mediului său istorico-arhitectural.

(11) Planul de referință este utilizat pentru elaborarea Planului de management al localității istorice, întocmit conform normelor metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

Articolul 30. Intervenții în zona de protecție a monumentelor istorice

(1) Intervențiile în zona de protecție a monumentelor istorice se efectuează în scopul păstrării și/sau regenerării mediului istorico-arhitectural ori natural al monumentelor istorice, inclusiv al păstrării integrității percepției vizuale a acestora dinspre principalele direcții de acces vizual.

(2) Intervențiile în zona de protecție a monumentelor istorice se realizează în conformitate cu reglementările stabilite prin planul zonei de protecție.

(3) În absența planului zonei de protecție, intervențiile asupra bunurilor situate în această zonă, care pot afecta mediul istorico-arhitectural ori natural al monumentului, percepția vizuală a acestuia, configurația și structura parcelarului, volumetria, aspectul exterior sau regimul de înălțime al imobilelor, se realizează numai în baza unui studiu istorico-arhitectural și/sau istorico-urbanistic al zonei. Studiul identifică structura și caracteristicile istorice ale mediului monumentului și fundamentează intervențiile propuse, inclusiv intervențiile asupra imobilelor existente, inserarea de construcții noi, remodelarea ori eliminarea construcțiilor destructurante, amenajările și introducerea de utilități, în conformitate cu normele metodologice prevăzute la art. 9 alin. (5).

(4) Lucrările de întreținere curentă, reparațiile și alte lucrări care nu afectează mediul istorico-arhitectural ori natural al monumentului, percepția vizuală a acestuia, aspectul exterior al elementelor fondului construit, structura parcelarului, volumetria, materialele vizibile, cromatica sau regimul de înălțime se realizează cu notificarea prealabilă a Agenției Naționale a Monumentelor.

(5) Notificarea prevăzută la alin. (4) se transmite cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de începerea lucrărilor și cuprinde descrierea lucrărilor propuse, amplasamentul, fotografii ale situației existente și, după caz, alte informații necesare pentru verificarea caracterului acestora. Notificarea are rol de informare și verificare prealabilă și nu substituie avizul favorabil al Ministerului Culturii sau actele permissive prevăzute de lege, atunci când acestea sunt necesare.

(6) În cazul în care, în urma examinării notificării, Agenția Națională a Monumentelor constată că lucrările propuse pot afecta elementele prevăzute la alin. (4), aceasta informează solicitantul, în termenul prevăzut la alin. (5), despre necesitatea parcurgerii procedurii de avizare potrivit prezentei legi. În lipsa unei informări în termenul menționat, lucrările pot fi inițiate, fără a exonera persoana care le execută de obligația respectării prezentei legi și a altor acte normative aplicabile.

Articolul 31. Autorizarea intervențiilor la monumente istorice și în zona lor de protecție

(1) Actele permissive pentru executarea intervențiilor asupra monumentelor istorice (monumente singulare, ansambluri, situri, inclusiv localități istorice), asupra părților componente ale acestora, precum și în zonele lor de protecție, se emit de autoritatea administrației publice locale competentă teritorial, în baza documentației de proiect examinate de Consiliul Național al Monumentelor Istorice și avizate favorabil de Ministerul Culturii.

(2) Actele permissive pentru executarea intervențiilor pe teritoriul rezervațiilor istorico-culturale sau cultural-naturale ori în zonele lor de protecție se emit de către autoritatea administrației publice locale competentă teritorial, în baza documentației de proiect coordonate cu arhitectul-șef al rezervației, examinate de Consiliul Național al Monumentelor Istorice și avizate favorabil de Ministerul Culturii.

(3) Avizul favorabil al Ministerului Culturii pentru documentația de proiect la faza schiței de proiect este valabil 3 ani de la data emiterii și servește drept temei

pentru solicitarea certificatului de urbanism pentru proiectare, precum și elaborarea și depunerea spre avizare a proiectului de execuție.

(4) Proiectul de execuție se examinează de Ministerul Culturii dacă este depus spre avizare în termenul de valabilitate al avizului favorabil emis pentru schița de proiect și dacă soluțiile propuse corespund condițiilor stabilite prin acesta.

(5) Avizul favorabil al Ministerului Culturii pentru documentația de proiect la faza proiectului de execuție este valabil 3 ani de la data emiterii și servește drept temei pentru emiterea autorizației de construire sau, după caz, a autorizației de desființare.

(6) Prin derogare de la alin. (3) și alin. (5), avizele favorabile ale Ministerului Culturii pentru documentațiile de proiect aferente sediilor misiunilor diplomatice, oficiilor consulare și altor reprezentanțe oficiale ale statelor străine sunt valabile 5 ani de la data emiterii, ținând cont de specificul procedurilor de coordonare aplicabile acestora.

(7) În cazul modificării soluțiilor avizate, a regimului juridic de protecție ori a condițiilor care au stat la baza emiterii avizului, documentația de proiect se supune reavizării.

(8) Actele permissive prevăzute la alin. (1) și alin. (2), emise fără avizul favorabil valabil al Ministerului Culturii pentru documentația de proiect la faza proiectului de execuție sau cu nerespectarea condițiilor stabilite prin acesta, sunt nule de drept.

(9) Pentru eliberarea certificatului de urbanism pentru proiectare și a autorizației de construire aferente lucrărilor asupra monumentelor istorice incluse în Programul național de restaurare nu se percep taxe. Scutirea se aplică fără a exonera solicitantul de obligația obținerii avizelor, acordurilor și actelor permissive prevăzute de lege.

Articolul 32. Specialiștii în domeniul protejării monumentelor istorice

(1) Studiile, cercetările, inventarierea, expertizarea, documentațiile de specialitate, documentațiile de proiect, verificarea, executarea, dirigenția, supravegherea, monitorizarea și urmărirea comportării în timp a intervențiilor asupra monumentelor istorice, asupra părților componente ale acestora și asupra zonelor lor de protecție se realizează de persoane atestate de Ministerul Culturii în domeniul protejării monumentelor istorice și înscrise în Registrul specialiștilor atestați în domeniul protejării monumentelor istorice.

(2) Atestarea prevăzută la alin. (1) se acordă în funcție de calitatea profesională, specializarea și domeniul de atestare, stabilite prin Regulamentul de atestare a specialiștilor cu activitate în domeniul protejării monumentelor istorice, aprobat de Guvern.

(3) Specializările pentru care se acordă atestarea includ:

a) cercetarea și documentarea monumentelor istorice (elaborarea de memorii/studii, inventariere, expertize etc.);

b) proiectarea intervențiilor asupra monumentelor istorice (restaurare arhitecturală, urbanism istoric, consolidare structuri istorice, grădini/parcuri istorice etc.);

c) executarea lucrărilor asupra monumentelor istorice (conservare/restaurare structuri zidărie sau lemn; pictură murală; decorații din piatră, stucatură sau ceramică; metal etc.);

d) dirigenția lucrărilor asupra monumentelor istorice;

e) monitorizarea și urmărirea comportării în timp a monumentelor istorice.

(4) Domeniile de atestare, specializările, condițiile de studii, experiență profesională și formare specializată, inclusiv pentru activitățile de monitorizare și urmărire a comportării în timp a monumentelor istorice, procedura de atestare, suspendare și retragere a atestării, precum și modul de ținere a Registrului specialiștilor atestați în domeniul protejării monumentelor istorice se stabilesc prin Regulamentul de atestare a specialiștilor cu activitate în domeniul protejării monumentelor istorice, aprobat de Guvern.

(5) Registrul specialiștilor atestați în domeniul protejării monumentelor istorice este ținut de Ministerul Culturii.

(6) În activitățile prevăzute la alin. (1), specialiștii atestați sunt obligați să respecte principiile prevăzute în Codul deontologic al specialiștilor din domeniul protejării monumentelor istorice, aprobat de Ministerul Culturii. Încălcarea Regulamentului de atestare a specialiștilor cu activitate în domeniul protejării monumentelor istorice sau a Codului deontologic constituie temei pentru suspendarea ori retragerea atestării, în condițiile regulamentului menționat.

Articolul 33. Documentația de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice

(1) Documentația de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice se elaborează pentru lucrări de reparație, conservare, consolidare, restaurare, reabilitare, reconstituire a elementelor construite istorice, punere în valoare, precum și pentru remodelarea sau eliminarea elementelor construite destructurante situate pe terenul monumentelor istorice.

(2) Soluțiile arhitecturale, structurale, artistice, tehnice, funcționale și de organizare a lucrărilor, prevăzute în documentația de proiect de intervenție, trebuie să asigure păstrarea sau fortificarea autenticității și integrității, păstrarea substanței istorice și valorilor culturale ale monumentului istoric.

(3) Documentația de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice cuprinde, în funcție de natura și complexitatea intervenției, următoarele componente:

a) cercetarea istorico-documentară a monumentului (identificarea și studiul materialelor de arhivă, cadastrale, cartografice, bibliografice, documentații de proiect anterioare etc.);

b) investigația de teren a monumentului (efectuarea sondajelor arhitecturale, săpăturilor arheologice, fixarea fotografică, studierea amenajării terenului, elaborarea releveelor, identificarea degradărilor și mutilărilor, stabilirea etapelor de formare a imobilului și a componentelor sale, întocmirea expertizei tehnice etc.);

c) elaborarea memoriului analitic istorico-arhitectural de fundamentare a intervențiilor asupra monumentului istoric;

d) elaborarea schiței de proiect de intervenție asupra monumentului istoric;

e) elaborarea proiectului de execuție de intervenție asupra monumentului istoric;

f) întocmirea raportului științific general privind finalitatea și rezultatul operării practice a intervențiilor proiectate.

(4) Documentația de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice se avizează favorabil de Ministerul Culturii în faza schiței de proiect și în faza proiectului de execuție.

(5) Actele permissive pentru intervențiile asupra monumentelor istorice se emit numai după avizarea favorabilă de către Ministerul Culturii a documentației de proiect de intervenție, în condițiile prezentei legi.

(6) Expertiza tehnică a componentei construite a monumentului istoric stabilește starea tehnică a acesteia, gradul de conservare a structurii istorice de rezistență, modificările structurale survenite în timp, precum și soluțiile tehnice prin care structura istorică de rezistență poate fi stabilizată, consolidată sau restaurată, fără prejudicierea autenticității, integrității, imaginii istorice a exteriorului și interiorului și valorilor culturale ale monumentului. Metodologia efectuării expertizei tehnice a monumentelor istorice se aprobă prin ordin al ministrului Culturii.

(7) Conținutul-cadru și metodologia elaborării documentației de proiect de intervenție asupra monumentelor istorice, conținutul-cadru și metodologia de elaborare a memoriului istorico-arhitectural de fundamentare a intervențiilor, precum și normele metodologice și instrucțiunile de specialitate privind investigarea monumentelor istorice și proiectarea intervențiilor asupra acestora, se aprobă prin ordin al ministrului Culturii.

Articolul 34. Intervenții de urgență asupra monumentelor istorice

(1) Prevederile prezentului articol se aplică monumentelor istorice, bunurilor imobile aflate în procedură de clasare, inclusiv celor aflate în procedura de clasare de urgență.

(2) Pentru punerea în siguranță a monumentului istoric, a bunului imobil aflat în procedură de clasare sau de clasare de urgență ori a părților componente ale acestora, până la elaborarea și implementarea documentației de proiect, se pot efectua intervenții de urgență, cu notificarea prealabilă a Ministerului Culturii și, după caz, a autorității administrației publice locale competente.

(3) În cazul existenței unui risc iminent de colaps, prăbușire, distrugere, degradare accelerată sau afectare ireversibilă, care impune intervenția fără întârziere, notificarea prevăzută la alin. (2) se transmite de îndată, dar nu mai târziu de 24 de ore de la începerea intervenției. După finalizarea intervenției, se transmite Ministerului Culturii și, după caz, autorității administrației publice locale competente raportul privind lucrările efectuate.

(4) Intervențiile de urgență constau în măsuri provizorii, reversibile și minimale, strict necesare pentru stoparea sau încetinirea proceselor de degradare ori pentru înlăturarea riscurilor de colaps, prăbușire, distrugere, degradare accelerată sau afectare ireversibilă a monumentului istoric, a bunului imobil aflat în procedură de clasare sau de clasare de urgență ori sau a părților componente ale acestora.

(5) Măsurile prevăzute la alin. (4) pot include lucrări de conservare temporară, protecție provizorie, acoperire temporară, sprijinire, consolidare provizorie, contravântuire, încorsetare, împrejmuire de protecție sau alte măsuri tehnice similare, cu caracter provizoriu, reversibil și strict necesare pentru punerea în siguranță.

(6) Pentru realizarea intervențiilor de urgență asupra monumentelor istorice aflate în proprietatea publică, titularul dreptului de administrare, titularul dreptului de folosință, concesionarul sau locatarul bunului imobil, după caz, poate încheia contracte de executare a lucrărilor prin procedura de negociere fără publicarea prealabilă a unui anunț de participare.

Articolul 35. Cercetarea arheologică în cadrul intervențiilor asupra monumentelor istorice

(1) În cadrul intervențiilor asupra monumentelor istorice, cercetarea arheologică se efectuează în condițiile legislației privind protejarea patrimoniului arheologic și este obligatorie în cazurile prevăzute la alin. (2).

(2) Cercetarea arheologică este obligatorie:

a) înaintea și/sau în timpul lucrărilor care implică excavarea, decopertarea sau modificarea solului pe terenul monumentelor istorice, inclusiv la fundații, rețele tehnice subterane, sistematizarea terenului, amenajări exterioare sau alte lucrări care pot afecta stratul cultural-arheologic;

b) în cazul intervențiilor necesare pentru fundamentarea soluțiilor de proiect propuse, cum ar fi stabilirea nivelului istoric de călcare, adâncimii și caracteristicilor fundațiilor, etapelor de construire, transformărilor sau identificării elementelor și componentelor dispărute ale monumentului;

c) în alte cazuri prevăzute de legislația privind protejarea patrimoniului arheologic.

(3) Rezultatele cercetărilor arheologice prevăzute la alin. (2) sunt utilizate la elaborarea documentației de proiect care stă la baza intervenției asupra monumntului istoric. Obiectivele cercetării arheologice se stabilesc de către elaboratorul documentației de proiect, în funcție de natura intervenției proiectate, caracteristicile monumentului și riscurile asupra stratului cultural-arheologic, cu respectarea actelor normative în domeniul protejării patrimoniului arheologic.

(4) Cercetările arheologice sistematice la monumentele istorice, realizate în scop științific, în afara activităților de fundamentare a unei intervenții concrete, se desfășoară în baza proiectelor de cercetare și a caietului de sarcini coordonat cu Ministerul Culturii, potrivit legislației privind protejarea patrimoniului arheologic.

Capitolul V

ORGANIZAREA INSTITUȚIONALĂ ȘI COMPETENȚELE AUTORITĂȚILOR PUBLICE ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII MONUMENTELOR ISTORICE

Articolul 36. Competențele Parlamentului și ale Guvernului în domeniul protejării monumentelor istorice

(1) Parlamentul are următoarele atribuții:

a) aprobă cadrul legislativ în domeniul protejării monumentelor istorice;
b) aprobă prin hotărâre a Parlamentului, Registrul național al monumentelor istorice.

(2) Guvernul are următoarele atribuții:

a) asigură implementarea politicii de stat în domeniul protejării monumentelor istorice;

b) aprobă cadrul normativ secundar în domeniul protejării monumentelor istorice;

c) aprobă documentele de politici publice și programele naționale în domeniul protejării monumentelor istorice, în condițiile legii.

Articolul 37. Ministerul Culturii

(1) Organul central de specialitate al administrației publice responsabil de domeniul protejării monumentelor istorice este Ministerul Culturii.

(2) Pentru realizarea atribuțiilor sale în domeniul protejării monumentelor istorice, Ministerul Culturii are în subordine Agenția Națională a Monumentelor.

(3) În exercitarea atribuțiilor sale, Ministerul Culturii este asistat de Consiliul Național al Monumentelor Istorice.

(4) În domeniul protejării monumentelor istorice, Ministerul Culturii are următoarele atribuții:

a) elaborează, promovează și coordonează politicile publice ale statului în domeniul protejării monumentelor istorice;

b) elaborează promovează și asigură implementarea documentelor de politici publice și a programelor naționale în domeniul protejării monumentelor istorice, precum și prezintă propuneri la elaborarea Cadrului bugetar pe termen mediu și a proiectului legii bugetului de stat;

c) elaborează și promovează proiecte de acte normative în domeniul protejării monumentelor istorice, precum și propunerile de actualizare a Registrului național al monumentelor istorice;

d) aprobă, prin ordin al ministrului Culturii, norme metodologice și instrucțiunile de specialitate prevăzute de prezenta lege;

e) aprobă, în condițiile cadrului normativ aplicabil, nomenclatorul serviciilor prestate contra plată și tarifele aferente;

f) emite avizele prevăzute de prezenta lege și de actele normative adoptate pentru aplicarea acestora;

g) gestionează, prin intermediul instituției de implementare din subordine, Fondul național al patrimoniului cultural imobil;

h) inițiază, în condițiile Legii exproprierii pentru cauză de utilitate publică nr. 488/1999, procedura de expropriere a monumentelor istorice, în cazurile prevăzute de prezenta lege;

i) ține Registrul specialiștilor atestați în domeniul protejării monumentelor istorice și emite certificatele de atestare pentru aceștia și decide, după caz,

suspendarea sau retragerea atestării, în condițiile Regulamentului de atestare aprobat de Guvern;

j) exercită, în numele statului, dreptul de preemțiune asupra monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice;

k) reprezintă statul în raporturile juridice ce țin de protejarea monumentelor istorice, în limitele competențelor stabilite de lege;

l) acordă asistență metodologică autorităților administrației publice locale în domeniul protejării, integrării și valorificării monumentelor istorice în documentele și programele de dezvoltare locală;

m) coordonează măsurile de prevenire și gestionare a riscurilor care pot afecta monumentele istorice, în cooperare cu autoritățile publice competente;

n) înaintează Guvernului propuneri privind nominalizarea monumentelor istorice în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO și coordonează elaborarea dosarelor de nominalizare;

o) participă, potrivit competențelor, la elaborarea, negocierea, semnarea și implementarea tratatelor internaționale în domeniul protejării monumentelor istorice;

p) asigură, potrivit competențelor, implementarea tratatelor internaționale și a angajamentelor asumate de Republica Moldova în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil;

q) colaborează cu organizațiile neguvernamentale naționale, organizațiile internaționale interguvernamentale și neguvernamentale la realizarea programelor și proiectelor de protejare și valorificare a monumentelor istorice;

r) exercită alte atribuții prevăzute de prezenta lege și de alte acte normative.

Articolul 38. Agenția Națională a Monumentelor

(1) Agenția Națională a Monumentelor este autoritate administrativă subordonată Ministerului Culturii, cu personalitate juridică de drept public, care contribuie la implementarea politicii statului în domeniul protejării monumentelor istorice și monumentelor de for public, precum și zonelor lor de protecție, prin activități de evidență, documentare, monitorizare, supraveghere, control și constatare, în condițiile prezentei legi și ale legislației privind controlul de stat asupra activității de întreținător.

(2) Agenția Națională a Monumentelor își desfășoară activitatea în baza Regulamentului de organizare și funcționare, structurii și efectivului-limită aprobate de Guvern.

(3) Agenția Națională a Monumentelor poate realiza, în condițiile legii, activități de prestare a serviciilor contra plată conexe atribuțiilor sale, cu excepția activităților de control, constatare și aplicare a măsurilor administrative prevăzute de lege.

(4) Agenția Națională a Monumentelor exercită următoarele atribuții în domeniul evidenței și documentării:

a) efectuează documentarea monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, asigură suport metodologic pentru documentarea monumentelor istorice înscrise în registrele locale și verifică datele transmise de

autoritățile administrației publice locale în vederea integrării acestora în S.I. „Inventarul monumentelor”;

b) elaborează și actualizează fișele și dosarele monumentelor istorice, inclusiv datele privind hotarele monumentelor istorice și a zonelor de protecție ale acestora;

c) documentează bunurile imobile pasibile de clasare și înaintează Ministerului Culturii propuneri privind clasarea, rectificarea sau actualizarea datelor din Registrul național al monumentelor istorice;

d) ține evidența documentară a monumentelor istorice, dosarele monumentelor, arhiva de specialitate și fondul documentar aferent;

e) administrează, actualizează și dezvoltă S.I. „Inventarul monumentelor”;

f) elaborează proiecte de norme metodologice, instrucțiuni, ghiduri și alte documente tehnice de specialitate în domeniul protejării monumentelor istorice și le înaintează Ministerului Culturii spre aprobare;

g) acordă suport de specialitate la elaborarea compartimentelor privind protejarea patrimoniului cultural imobil din documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului;

i) contribuie la dezvoltarea profesională în domeniul protejării monumentelor istorice, organizează, după caz, procesul de atestare a specialiștilor în condițiile stabilite de Ministerul Culturii, și ține Registrul specialiștilor în domeniul protejării monumentelor istorice;

j) contribuie, în limitele competenței sale, la elaborarea și implementarea programelor, strategiilor și politicilor naționale în domeniul protejării monumentelor istorice, inclusiv a Programului național de restaurare;

k) coordonează implementarea Programului național de inventariere;

l) examinează, la solicitarea Ministerului Culturii, proiecte de acte normative, politici publice și documente strategice în domeniu și formulează opinii de specialitate;

m) elaborează documentații-pilot, studii de specialitate și proiecte de intervenție de urgență asupra monumentelor istorice, în condițiile legii;

n) editează publicații metodologice și informative privind monumentele istorice.

(5) Agenția Națională a Monumentelor exercită următoarele atribuții de supraveghere, control și constatare:

a) monitorizează, supraveghează, inspectează și controlează, în limitele competenței sale, respectarea regimului juridic de protecție aplicabil monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice și în registrele locale, a monumentelor de for public de categoria A și B, a zonei lor de protecție, precum și a bunurilor construite situate în cadrul ansamblurilor, siturilor, localităților istorice, rezervațiilor istorico-culturale și cultural-naturale și a zonei de protecție;

b) inspectează șantierele de intervenție, inclusiv cele din zona de protecție, supraveghind respectarea avizelor de specialitate emise de Ministerul Culturii, asigurând respectarea prevederilor legale, a normelor și metodologiilor din domeniul de referință;

c) monitorizează starea de conservare a monumentelor și elaborează/actualizează Lista monumentelor aflate în pericol sau în stare de urgență;

d) întocmește Obligația de protejare a monumentului istoric, verifică respectarea acesteia, notifică proprietarii sau deținătorii cu privire la obligațiile legale ce le revin și monitorizează respectarea obligațiilor legale;

e) emite prescripții și sesizează autoritățile competente în vederea aplicării măsurilor prevăzute de lege, precum și înaintează Ministerului Culturii propuneri motivate privind suspendarea sau retragerea atestării specialiștilor, în cazul constatării încălcării prevederilor legale, în condițiile Regulamentului de atestare aprobat de Guvern;

f) constată contravențiile comise în raport cu bunurile de patrimoniu cultural imobil și monumentele de for public, și încheie procese-verbale în conformitate cu Codul contravențional al Republicii Moldova;

g) sesizează organele de drept competente în vederea tragerii la răspundere civilă, contravențională sau penală pentru demolarea, degradarea, mutilarea sau pentru intervențiile ilegale;

h) monitorizează, prin responsabili tehnici de specialitate atestați de Ministerul Culturii, lucrările de conservare, consolidare și restaurare a monumentelor istorice finanțate total sau parțial în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetul Ministerului Culturii;

i) reprezintă Ministerul Culturii în comisiile de recepție a lucrărilor de intervenție la monumente istorice și a lucrărilor de construcție capitală (remodelare de construcții existente, inserții de construcție nouă) realizate în zona lor de protecție;

j) emite prescripții și sesizează autoritățile competente în vederea suspendării, revocării, anulării sau aplicării altor măsuri legale asupra actelor permissive emise fără avizul de specialitate sau cu încălcarea condițiilor stabilite prin acesta;

k) constată lucrările realizate cu încălcarea prevederilor legale, inclusiv lucrările executate fără autorizație, fără documentație de proiect avizată sau cu încălcarea documentației aprobate, dispune, în condițiile legii, ori solicită autorităților competente sistarea lucrărilor și aplicarea măsurilor legale;

l) evaluează sau, după caz, estimează prejudiciile aduse monumentelor istorice ori părților componente ale acestora, în condițiile metodologiei aprobate, și sesizează autoritățile competente în vederea recuperării prejudiciului, potrivit legii;

m) eliberează, la solicitarea proprietarilor sau deținătorilor, certificate de conformitate a lucrărilor de conservare/restaurare efectuate asupra monumentelor istorice, în raport cu avizele de specialitate emise de Ministerul Culturii, fără ca acestea să substituie actele permissive, procedurile de recepție a lucrărilor sau alte acte prevăzute de legislația aplicabilă;

n) redactează anual un raport analitic privind starea monumentelor istorice din Republica Moldova;

o) introduce acțiuni în instanța de judecată privind contestarea actelor administrative emise cu încălcarea legislației în domeniu, precum și a altor acte juridice emise în domeniul urbanismului, construcțiilor și evidenței bunurilor imobile, în vederea apărării intereselor statului în domeniu;

p) îndeplinește și alte atribuții prevăzute de cadrul normativ în domeniu sau de regulamentul său de organizare și funcționare.

(6) În exercitarea atribuțiilor de evidență, monitorizare, supraveghere, control și constatare, Agenția Națională a Monumentelor are dreptul de acces la monumentele istorice din categoria monument singular, monumentele de for public, bunurile imobile situate în zonele lor de protecție, precum și la bunurile imobile aflate în cadrul ansamblurilor, siturilor istorice, rezervațiilor istorico-culturale, rezervațiilor cultural-naturale, localităților istorice ori în zonele lor de protecție.

(7) Accesul se efectuează cu notificarea prealabilă a proprietarului, titularului dreptului de administrare sau deținătorului bunului imobil, transmisă cu cel puțin 5 zile lucrătoare înainte, cu indicarea temeiului legal, scopului accesului, datei, intervalului orar și persoanelor împuternicite.

(8) În cazuri urgente justificate de existența unui risc iminent de distrugere, degradare, mutilare, prăbușire, afectare ireversibilă ori de executarea unor intervenții neautorizate, accesul poate fi efectuat fără respectarea termenului prevăzut la alin. (7), cu notificarea de îndată a persoanelor prevăzute la același alineat și consemnarea motivelor de urgență în actul întocmit de Agenția Națională a Monumentelor.

(9) Accesul se realizează cu respectarea dreptului de proprietate, a inviolabilității domiciliului și, după caz, a legislației privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător. Accesul în spațiile care constituie domiciliu se efectuează numai cu acordul persoanei îndreptățite sau în baza actelor prevăzute de lege.

(10) Refuzul nejustificat de a permite accesul reprezentanților Agenției Naționale a Monumentelor se consemnează într-un proces-verbal și poate constitui temei pentru sesizarea autorităților competente și aplicarea măsurilor prevăzute de lege.

(11) În exercitarea atribuțiilor sale, Agenția Națională a Monumentelor poate solicita, în scris, informații și documente relevante privind regimul juridic, starea de conservare, intervențiile executate sau planificate, actele permissive și documentațiile de proiect aferente bunurilor prevăzute la alin. (6).

(12) Solicitarea indică temeiul legal, scopul, informațiile și documentele cerute, termenul de prezentare și consecințele neprezentării nejustificate. Termenul de prezentare nu poate fi mai mic de 15 zile calendaristice, cu excepția cazurilor urgente justificate.

(13) Refuzul de prezentare a informațiilor și documentelor se formulează în scris și se motivează. Solicitarea Agenției Naționale a Monumentelor poate fi contestată în condițiile Codului administrativ.

Articolul 39. Consiliul Național al Monumentelor Istorice

(1) Consiliul Național al Monumentelor Istorice (în continuare – Consiliul) este organ științifico-metodic în domeniul protejării monumentelor istorice, fără personalitate juridică.

(2) Consiliul funcționează pe lângă Ministerul Culturii, în baza unui regulament de organizare și funcționare aprobat de Guvern.

(3) Consiliul este format din 13 membri, persoane cu experiență profesională în domeniul protejării monumentelor istorice, inclusiv specialiști atestați, din entități

guvernamentale și nonguvernamentale cu preocupări statutare în domeniu, desemnați prin ordin al ministrului Culturii, pentru un mandat de 4 ani.

(4) Nu pot fi membri ai Consiliului persoanele implicate în activități care au condus la demolarea, mutilarea sau degradarea monumentelor istorice.

(5) Independența membrilor Consiliului în adoptarea deciziilor este garantată, în condițiile legii.

(6) Membrii Consiliului au dreptul la o remunerare lunară pentru participarea la ședințele Consiliului, din contul și în limita alocațiilor prevăzute în bugetul Ministerului Culturii. Cuantumul și condițiile de remunerare se stabilesc în Regulamentul prevăzut la alin. (2).

(7) Ședințele Consiliului sunt publice. Prin excepție, ședințele sau părțile de ședință în cadrul cărora se examinează documentații aferente imobilelor cu regim special, inclusiv sediilor misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, precum și obiectivelor ce țin de securitatea națională sau infrastructura critică, se desfășoară cu respectarea regimului informațiilor cu accesibilitate limitată prevăzut de lege.

(8) Consiliul are următoarele atribuții principale:

a) examinează și propune spre avizare metodologii, norme, normative și reglementări în domeniul protejării monumentelor istorice;

b) examinează și propune spre avizare proiectul Programului național de restaurare a monumentelor istorice;

c) examinează compartimentul de specialitate din Planurile de amenajare a teritoriului național, ale unităților administrativ-teritoriale, a UTA Găgăuzia și ale rezervațiilor istorico-culturale sau cultural-naturale;

d) examinează planurile de referință istorico-arhitecturale, proiectele de planuri urbanistice generale, zonale și de detaliu, precum și regulamentele de urbanism care privesc patrimoniul cultural imobil;

e) examinează propunerile de actualizare a Registrului național al monumentelor istorice;

f) examinează documentațiile de intervenție asupra monumentelor istorice și în zonele lor de protecție, în faza schiței de proiect și în faza proiectului de execuție; proiectul de execuție se examinează dacă este depus în termenul de valabilitate al avizului favorabil emis pentru schița de proiect și dacă soluțiile propuse corespund condițiilor stabilite prin acesta;

g) examinează propunerile de nominalizare a monumentelor istorice în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO;

h) examinează alte documentații și materiale specifice domeniului protejării monumentelor istorice, la solicitarea Ministerului Culturii.

i) îndeplinește și alte atribuții prevăzute de legislație sau de regulamentul de funcționare.

(9) Consiliul analizează conformitatea soluțiilor propuse în documentațiile de proiect cu prevederile legislației în domeniul patrimoniului cultural, precum și cu prevederile documentelor din domeniu ale organizațiilor internaționale de profil, inclusiv UNESCO, ICOMOS și Consiliul Europei. Consiliul propune avizarea doar în cazul în care soluțiile respective contribuie la conservarea și/sau fortificarea

autenticității și integrității monumentelor istorice, precum și la păstrarea sau regenerarea caracteristicilor mediului istorico-arhitectural al zonei lor de protecție.

(10) Consiliul nu dispune de competențe de a propune avizarea documentațiilor care prevăd demolarea/desființarea, mutilarea sau degradarea monumentelor istorice sau părților componente a acestora.

(11) Membrii Consiliului au obligația de a declara, înainte de examinarea subiectului sau imediat ce au luat cunoștință despre existența acestuia, conflictul de interese real în legătură cu subiectul și de a se abține de la dezbateră și votarea acestuia. Declarația privind conflictul de interese și abținerea se consemnează în procesul-verbal al ședinței, în conformitate cu Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale și cu regulamentul prevăzut la alin. (2).

(12) Modul de convocare și desfășurare a ședințelor Consiliului se stabilește prin regulamentul prevăzut la alin. (2).

Capitolul VI

ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII MONUMENTELOR ISTORICE

Articolul 40. Atribuții generale

(1) Atribuțiile autorităților administrației publice locale se exercită de către autoritățile deliberative și executive, potrivit competențelor stabilite de legislația privind administrația publică locală.

(2) În vederea protejării monumentelor istorice, autoritățile administrației publice locale au următoarele atribuții generale:

a) cooperează cu Ministerul Culturii, cu instituțiile din subordinea acestuia, cu organizațiile neguvernamentale care activează în domeniu, precum și cu proprietarii sau administratorii/gestionarii de drept ai monumentelor istorice;

b) integrează în politicile și programele de dezvoltare economico-socială, turistică, urbanistică și de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protejarea monumentelor istorice;

c) elaborează, actualizează și aprobă, în condițiile legii și în baza avizului emis de Ministerul Culturii, documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism care vizează monumente situate pe teritoriul administrat;

d) informează de îndată Agenția Națională a Monumentelor cu privire la degradările sau distrugerile produse la monumentele istorice din raza teritorială administrată;

e) iau măsuri tehnice și administrative necesare pentru asigurarea întreținerii monumentelor istorice aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale și pentru prevenirea degradării acestora;

f) atrag finanțări din fonduri externe și elaborează proiecte pentru protejarea și valorificarea monumentelor istorice situate pe teritoriul administrat;

g) contribuie, în condițiile legii, la finanțarea sau cofinanțarea acestor proiecte, în limita alocațiilor prevăzute în acest scop în bugetele locale.

(3) Autoritățile administrației publice locale emit actele permise privind proiectarea și executarea intervențiilor asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile din zona lor de protecție exclusiv în baza și cu respectarea condițiilor avizului emis de Ministerul Culturii.

(4) Actele permise emise cu încălcarea prevederilor alin. (3) sunt nule de drept.

Articolul 41. Atribuțiile autorităților administrației publice locale de nivelul întâi

În domeniul protejării monumentelor istorice, autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi, prin autoritățile deliberative și executive, au următoarele atribuții:

a) colaborează cu Agenția Națională a Monumentelor, Agenția Națională Arheologică, precum și cu subdiviziunea de specialitate din cadrul autorității publice locale de nivelul al doilea, în vederea asigurării protejării monumentelor istorice situate pe teritoriul administrat;

b) asigură, în cadrul elaborării sau modificării planurilor urbanistice generale, zonale ori de detaliu, includerea secțiunilor de specialitate referitoare la protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural imobil, inclusiv în regulamentele locale de urbanism, și transmit documentațiile spre avizare Ministerului Culturii, inclusiv la etapa elaborării caietului de sarcini;

c) asigură, după caz, inițierea și elaborarea proiectelor zonelor de protecție a patrimoniului cultural imobil și a monumentelor de for public situate pe teritoriul administrat, împreună cu reglementările aferente acestora, și le aprobă în condițiile legii și în baza avizului de specialitate al Ministerului Culturii;

d) asigură includerea patrimoniului cultural imobil, a zonelor de protecție și a reglementărilor respective în documentațiile de urbanism și de amenajare a teritoriului, precum și în regulamentele aferente acestora;

e) asigură administrarea sau gestionarea centrelor istorice urbane sau rurale cu statut de monument, prin structuri organizatorice proprii sau prin alte forme prevăzute de lege;

f) elaborează și implementează programe sau măsuri administrative pentru prevenirea degradării monumentelor istorice situate pe teritoriul administrat;

g) colaborează cu subdiviziunile specializate ale altor autorități ale administrației publice locale în cazul în care monumentele istorice sau zona lor de protecție sunt situate pe teritoriul mai multor unități administrativ-teritoriale;

h) transmit la Agenția Națională a Monumentelor, în termen de cel mult 5 zile lucrătoare de la data emiterii, copii ale actelor permise pentru lucrările de intervenție asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile situate în zona lor de protecție;

i) notifică de îndată Agenția Națională a Monumentelor, dar nu mai târziu de 5 zile de la constatare, despre construcțiile sau intervențiile neautorizate, inclusiv de demolare, asupra patrimoniului cultural imobil sau în zona de protecție;

j) participă la identificarea și raportarea riscurilor care pot afecta monumentele istorice situate pe teritoriul administrat;

k) nu emit acte permissive pentru intervenții asupra monumentelor istorice și asupra bunurilor imobile din zona lor de protecție fără avizul de specialitate al Ministerului Culturii sau cu încălcarea condițiilor acestuia.

Articolul 42. Atribuțiile primarului

În domeniul protejării monumentelor istorice, primarul are următoarele atribuții:

a) verifică, în cadrul procesului de perfectare a documentelor de autorizare a intervențiilor asupra monumentelor istorice și în zona lor de protecție, existența avizului de specialitate emis de Ministerul Culturii;

b) asigură includerea în actele permissive a statutului de monument istoric al bunului imobil, după caz, precum și a mențiunii privind amplasarea în zona de protecție a monumentului și a condițiilor stabilite prin avizul de specialitate;

c) dispune, în condițiile legii, oprirea lucrărilor de construire sau desființare neautorizate pe terenurile monumentelor istorice ori în zona lor de protecție și sesizează Agenția Națională a Monumentelor;

d) în cazul descoperirii de vestigii arheologice, dispune instituirea măsurilor de protecție temporară și notifică de îndată Agenția Națională Arheologică în vederea declanșării procedurilor de intervenție de urgență;

e) asigură montarea însemnelor distinctive care marchează statutul de monument istoric al bunului imobil și urmărește întreținerea corespunzătoare a acestora;

f) informează de îndată Agenția Națională a Monumentelor cu privire la orice intervenții neautorizate sau situații de risc care afectează monumentele istorice.

Articolul 43. Atribuțiile autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea și ale UTA Găgăuzia

În domeniul protejării monumentelor istorice, autoritățile administrației publice locale de nivelul al doilea și ale UTA Găgăuzia au următoarele atribuții:

a) asigură, în cadrul structurii organizatorice a subdiviziunii responsabile de domeniul culturii, instituirea funcțiilor sau posturilor cu atribuții specifice în domeniul protejării monumentelor istorice;

b) asigură inventarierea, documentarea, actualizarea datelor și ținerea evidenței monumentelor istorice înscrise în registrele locale, cu participarea autorităților administrației publice locale de nivelul întâi, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii și cu suportul metodologic al Agenției Naționale a Monumentelor;

c) elaborează, aprobă și actualizează registrele locale ale monumentelor istorice, în condițiile legii;

d) transmit Ministerului Culturii și Agenției Naționale a Monumentelor, spre informare, evidență centralizată și integrare în S.I. „Inventarul monumentelor”, registrele locale ale monumentelor istorice, precum și modificările și actualizările acestora, și asigură publicarea registrelor pe paginile web oficiale, cu respectarea legislației privind accesul la informație și protecția datelor cu caracter personal;

- e) asigură evidența monumentelor istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, situate pe teritoriul administrat;
- f) aprobă și implementează politici publice, programe și proiecte pentru protejarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice situate pe teritoriul administrat;
- g) promovează inițiative și proiecte internaționale pentru protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice;
- h) asigură includerea secțiunilor de specialitate privind protejarea patrimoniului cultural imobil în documentațiile de amenajare a teritoriului elaborate, modificate sau actualizate și le supun avizării Ministerului Culturii;
- i) colaborează activ cu Ministerul Culturii și cu autoritățile/instituțiile din subordinea acestuia în vederea implementării politicilor naționale în domeniul protejării monumentelor istorice;
- j) integrează măsuri de protecție a monumentelor istorice în planurile și programele teritoriale, inclusiv în domeniul gestionării situațiilor de urgență;
- k) informează Agenția Națională a Monumentelor cu privire la situațiile de risc, degradare sau intervenții neautorizate asupra monumentelor istorice identificate pe teritoriul administrat;
- l) contribuie, în condițiile legii, la finanțarea și cofinanțarea proiectelor de protejare, conservare și valorificare a monumentelor istorice.

Capitolul VII

OBLIGAȚIILE PROPRIETARILOR DE MONUMENTE ISTORICE

Articolul 44. Obligațiile proprietarilor, titularilor dreptului de administrare ale altor deținători ai monumentelor istorice

(1) În scopul protejării monumentelor istorice, proprietarii, titularii dreptului de administrare, titularii altor drepturi reale sau de folosință, precum și alți deținători cu orice titlu ai acestora au următoarele obligații:

- a) să întrețină și să utilizeze monumentul istoric cu respectarea prezentei legi și a Obligației de protejare a monumentului istoric prevăzute la art. 45;
- b) să asigure paza și integritatea monumentului istoric, să ia măsuri de prevenire și stingere a incendiilor, să efectueze lucrările necesare de conservare, consolidare, restaurare, reparație curentă și întreținere și să nu admită demolarea, mutilarea, degradarea, abandonarea sau lipsa de întreținere a monumentului istoric ori a părților componente ale acestuia;
- c) să întreprindă măsuri de gestionare a riscurilor aferente monumentului istoric deținut, inclusiv prin încheierea, după caz, a contractelor de asigurare pentru riscurile asigurabile, în condițiile legislației privind asigurările, ținând cont de categoria monumentului, starea tehnică, modul de utilizare și disponibilitatea produselor de asigurare aplicabile;
- d) să notifice în scris Agenția Națională a Monumentelor și autoritatea administrației publice locale competentă teritorial, de îndată ce au constatat sau au luat cunoștință despre orice modificare sau degradare a stării fizice a monumentului istoric, precum și despre descoperirea întâmplătoare a unor elemente de construcție,

piese de inventar fix sau mobil ori alte vestigii necunoscute, asigurând păstrarea acestora până la intervenția autorității sau instituției competente;

e) să permită accesul reprezentanților autorităților și instituțiilor competente, precum și al specialiștilor împuterniciți, pentru inspectare, verificarea lucrărilor, evaluarea stării de conservare și efectuarea activităților de evidență, documentare și cercetare, în condițiile prezentei legi;

f) să obțină avizele și actele permise prevăzute de lege pentru intervențiile asupra monumentului istoric și să respecte condițiile stabilite prin acestea;

g) să asigure elaborarea documentațiilor de intervenție și executarea lucrărilor asupra monumentelor istorice de către persoane atestate de Ministerul Culturii în domeniul protejării monumentelor istorice, potrivit art. 32 și Regulamentului de atestare aprobat de Guvern, și să includă în contracte condițiile și termenele prevăzute în avizele de specialitate;

h) să permită montarea și să asigure păstrarea și întreținerea însemnelor distinctive care atestă statutul de monument istoric al imobilului;

i) să comunice în scris Ministerului Culturii și, după caz, autorității administrației publice locale competente teritorial orice schimbare privind titularul drepturilor asupra monumentului istoric.

(2) În cazul vânzării, transmiterii în folosință, locațiunii sau constituirii altor drepturi asupra monumentelor istorice ori asupra părților componente ale acestora aflate în proprietate privată, proprietarii au următoarele obligații:

a) să notifice în scris intenția de vânzare, în vederea exercitării dreptului de preemțiune, Ministerului Culturii, pentru monumentele istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, sau autorității administrației publice locale competente, pentru monumentele istorice înscrise în registrele locale, în condițiile prezentei legi;

b) să informeze viitorul proprietar, locatar, titular al dreptului de folosință sau titular al altui drept asupra monumentului istoric cu privire la statutul de monument istoric al imobilului și la obligațiile legale aferente acestui statut;

c) să comunice în scris Ministerului Culturii și, după caz, autorității administrației publice locale competente schimbarea proprietarului, locatarului, titularului dreptului de folosință sau titularului altui drept asupra monumentului istoric, în termen de cel mult 15 zile de la data încheierii, autentificării sau înregistrării actului juridic, după caz, și să transmită copia actului respectiv.

(3) În cazul în care un monument istoric nu are proprietar cunoscut, măsurile necesare pentru prevenirea distrugerii, degradării sau mutilării acestuia se întreprind, până la clarificarea situației juridice, de Ministerul Culturii, prin intermediul Agenției Naționale a Monumentelor, pentru monumentele istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, sau de autoritatea administrației publice locale pe al cărei teritoriu este situat bunul imobil, pentru monumentele istorice înscrise în registrele locale.

Articolul 45. Obligația de protejare a monumentului istoric

(1) Obligația de protejare a monumentului istoric este actul administrativ individual prin care se descriu monumentul istoric și părțile componente ale acestuia

și se stabilesc condițiile și regulile de utilizare, întreținere și intervenție asupra acestuia.

(2) În cazul în care monumentul istoric ori părțile componente ale acestuia sunt deținute de mai mulți proprietari, titulari ai dreptului de administrare sau alți deținători cu orice titlu, Obligația de protejare se întocmește pentru fiecare dintre aceștia, cu indicarea părții deținute și a responsabilităților aferente.

(3) Modul de întocmire, conținutul-cadru și procedura de emitere a Obligației de protejare a monumentului istoric se stabilesc prin norme metodologice aprobate prin ordin al ministrului Culturii.

(4) Obligația de protejare se întocmește de Agenția Națională a Monumentelor, pentru monumentele istorice înscrise în Registrul național al monumentelor istorice, și de subdiviziunile specializate ale autorităților publice locale de nivelul al doilea, pentru monumentele istorice înscrise în registrele locale. Obligația de protejare se aprobă de Ministerul Culturii, sau, după caz, de autoritatea administrației publice locale competentă, în termen de cel mult 90 de zile de la data înscrierii bunului imobil în registrul respectiv.

(5) Obligația de protejare se comunică proprietarului, titularului dreptului de administrare sau altui deținător cu orice titlu de către autoritatea sau instituția care a întocmit-o.

(6) Obligația de protejare se include în Cartea tehnică a construcției, iar în lipsa acesteia se anexează la documentația tehnică de utilizare și exploatare a bunului imobil.

(7) Obligația de protejare se anexează la actele juridice privind dreptul de proprietate, administrare, concesiune, locațiune, folosință sau alte drepturi asupra monumentului istoric.

(8) Până la emiterea și comunicarea Obligației de protejare, drepturile asupra monumentului istoric se exercită în condițiile prezentei legi, cu respectarea statutului de monument istoric și a regimului juridic de protecție aplicabil.

Capitolul VIII

REPARAREA PREJUDICIULUI ADUS MONUMENTELOR ISTORICE

Articolul 46. Constatarea prejudicierii monumentelor istorice

Monumentele istorice sau părțile lor componente se consideră prejudiciate în cazul în care au fost, total sau parțial, demolate, mutilate ori degradate.

Articolul 47. Evaluarea prejudiciului adus monumentelor istorice

(1) Cuantumul prejudiciului adus unui monument istoric ori părților componente ale acestuia se determină potrivit principiului reparării integrale, în baza constatărilor tehnice și documentare, ținând seama de natura, amploarea și efectele demolării, mutilării, degradării sau ale altor intervenții realizate cu încălcarea prezentei legi.

(2) La evaluarea prejudiciului se iau în considerare, după caz, valoarea culturală afectată, gradul de afectare a autenticității, integrității și substanței istorice, starea de conservare anterioară a monumentului, părțile componente afectate, intervențiile

necesare pentru înlăturarea efectelor produse și legătura cauzală dintre faptă și prejudiciu.

(3) Cuantumul prejudiciului poate include, după caz, costurile necesare și justificate pentru:

- a) elaborarea documentației de proiect pentru restaurarea sau, după caz, pentru reconstituirea monumentului istoric ori a părților sale componente;
- b) demolarea construcțiilor sau înlăturarea intervențiilor executate cu încălcarea prezentei legi;
- c) recuperarea, protejarea, depozitarea, conservarea și repunerea în operă a elementelor autentice afectate;
- d) executarea lucrărilor prevăzute de documentația de proiect;
- e) alte lucrări sau măsuri direct necesare pentru înlăturarea efectelor prejudiciului.

(4) Metodologia de evaluare a prejudiciului adus monumentelor istorice se aprobă prin ordin al ministrului Culturii.

Articolul 48. Repararea prejudiciului adus monumentelor istorice

(1) Repararea prejudiciului adus unui monument istoric sau părților componente ale acestuia se pune în sarcina persoanelor fizice sau juridice cărora le este imputabilă producerea prejudiciului, inclusiv:

- a) proprietarului, titularului dreptului de administrare, titularului altor drepturi reale sau de folosință ori altui deținător cu orice titlu, dacă prejudiciul a fost cauzat prin acțiunile sau inacțiunile acestuia, inclusiv prin neexecutarea obligațiilor de întreținere și protejare;
- b) persoanelor fizice sau juridice care au inițiat, finanțat ori executat lucrările care au generat prejudiciul.

(2) Procesul de reparare a prejudiciului se inițiază prin emiterea unui ordin al ministrului Culturii, prin care se solicită persoanelor prevăzute la alin. (1) repararea prejudiciului. Ordinul se întemeiază pe actul de constatare a stării monumentului (demolat, mutilat, degradat – total sau parțial) și pe actul de evaluare a prejudiciului, întocmite de Agenția Națională a Monumentelor.

(3) În cazul în care proprietarul, gestionarul sau titularul altor drepturi reale asupra monumentului istoric acceptă repararea prejudiciului pe cale voluntară, aceasta se realizează, în temeiul unui contract, prin suportarea următoarelor costuri:

- a) costurile pentru elaborarea documentației de proiect de restaurare ori, după caz, de reconstituire a monumentului sau a părților acestuia;
- b) costurile pentru demolarea construcțiilor edificate cu încălcarea prevederilor prezentei legi;
- c) costurile pentru executarea lucrărilor prevăzute de documentația de proiect.

(4) În cazul neconformării proprietarului, gestionarului sau titularului altor drepturi reale asupra monumentului istoric la cererea de reparare voluntară a prejudiciului, Ministerul Culturii se adresează instanței de judecată pentru obligarea acestora la repararea prejudiciului.

(5) Plățile achitate cu titlu de reparare a prejudiciului se utilizează exclusiv pentru repararea prejudiciului adus monumentului istoric în cauză.

(6) Procesul de reparare a prejudiciului se consideră finalizat la executarea integrală a lucrărilor de restaurare sau, după caz, de reconstituire, precum și a lucrărilor de demolare a construcțiilor neautorizate și de aducere în stare conformă a terenului.

(7) Repararea prejudiciului nu exonerează persoanele responsabile de răspunderea contravențională sau penală, după caz.

Capitolul IX

FINANȚAREA ACTIVITĂȚILOR DE PROTEJARE A MONUMENTELOR ISTORICE

Articolul 49. Surse și modalități de finanțare a activităților de protejare a monumentelor istorice

(1) Activitățile de protejare a monumentelor istorice sunt finanțate de către proprietarii, administratorii, gestionarii sau titularii altor drepturi reale asupra monumentului istoric.

(2) Activitățile de protejare a monumentelor istorice pot fi susținute prin proiecte finanțate din surse externe, donații, sponsorizări și alte mijloace permise de lege, cu respectarea legislației privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală.

(3) Finanțarea lucrărilor aferente elaborării studiilor tehnice, documentațiilor de proiect, precum și, după caz, a lucrărilor de conservare, consolidare, restaurare sau reabilitare a monumentelor istorice realizate de autoritățile administrației publice locale, inclusiv UTA Găgăuzia, în condițiile prezentei legi se asigură, parțial sau integral, din bugetele acestora, în limita alocațiilor aprobate.

(4) Serviciile de documentare, cercetare, expertizare, proiectare și lucrările de intervenție asupra monumentelor istorice finanțate din alocații bugetare sunt atribuite conform legislației în vigoare privind achizițiile publice.

Articolul 50. Bugetul autorităților administrației publice pentru protejarea monumentelor istorice

Autoritățile administrației publice centrale și locale, inclusiv UTA Găgăuzia, asigură, în limitele bugetelor aprobate, finanțarea măsurilor de protejare a monumentelor istorice aflate în proprietatea, administrarea sau gestiunea acestora.

Articolul 51. Fondul național al patrimoniului cultural imobil

(1) Fondul național al patrimoniului cultural imobil, este destinat finanțării și cofinanțării proiectelor, programelor și activităților din domeniul protejării patrimoniului cultural imobil, în limitele destinațiilor prevăzute de prezentul articol.

(2) Fondul național al patrimoniului cultural imobil este parte componentă a bugetului de stat și se aprobă prin legea anuală a bugetului de stat, în corespundere cu prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.

(3) Fondul național al patrimoniului cultural imobil se gestionează de Ministerul Culturii, prin intermediul Agenției Naționale a Monumentelor.

(4) Distribuirea anuală a mijloacelor Fondului național al patrimoniului cultural imobil se efectuează de Agenția Națională a Monumentelor.

(5) Modul de organizare, funcționare și utilizare a mijloacelor Fondului național al patrimoniului cultural imobil, inclusiv procedurile de depunere, evaluare, selectare, contractare, monitorizare, distribuire și recuperare a mijloacelor utilizate neconform, se stabilește prin regulament aprobat de Guvern.

(6) Beneficiari ai mijloacelor Fondului național al patrimoniului cultural imobil pot fi autoritățile administrației publice centrale și locale, instituțiile publice, proprietarii, titularii dreptului de administrare, titularii altor drepturi reale sau de folosință asupra bunurilor de patrimoniu cultural imobil, precum și alte persoane juridice care implementează proiecte eligibile în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil, în condițiile regulamentului prevăzut la alin. (5).

(7) Mijloacele Fondului național al patrimoniului cultural imobil sunt utilizate pentru:

a) realizarea activităților de identificare, cercetare, documentare, evidență, digitizare și promovare a monumentelor istorice;

b) finanțarea sau cofinanțarea elaborării studiilor de specialitate, studiilor de fezabilitate, documentațiilor tehnico-economice și documentațiilor de proiect aferente intervențiilor asupra monumentelor istorice;

c) finanțarea sau cofinanțarea intervențiilor și a cheltuielilor eligibile prevăzute de Programul național de restaurare;

d) finanțarea activităților și cheltuielilor eligibile prevăzute de Programul național de inventariere;

e) finanțarea sau cofinanțarea activităților și publicațiilor, ghidurilor practice și materialelor de informare, sensibilizare și educație privind patrimoniul cultural imobil;

f) finanțarea sau cofinanțarea intervențiilor de urgență asupra bunurilor de patrimoniu cultural imobil, în condițiile prezentei legi;

g) exercitarea dreptului de preemțiune al statului și efectuarea exproprierii pentru cauză de utilitate publică a monumentelor istorice, în condițiile legii;

h) realizarea programelor de colaborare internațională și a cofinanțărilor în domeniul protejării patrimoniului cultural imobil, inclusiv pentru bunuri înscrise în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO;

(7) Propuneri noi de proiecte mari de investiții capitale publice, înaintate spre finanțare din contul Fondului național al patrimoniului cultural imobil, se examinează, se evaluează și se selectează conform modului stabilit de Guvern.

(8) Transparența utilizării mijloacelor Fondului național al patrimoniului cultural imobil se asigură prin publicarea anuală a informațiilor privind alocarea și utilizarea acestora pe paginile oficiale ale Ministerului Culturii și ale Agenției Naționale a Monumentelor.

(9) Mijloacele financiare ale Fondului național al patrimoniului cultural imobil nu pot fi utilizate în alte scopuri decât cele prevăzute de prezentul articol și de regulamentului prevăzut la alin. (5).

Capitolul X

COOPERAREA ÎN DOMENIUL PROTEJĂRII MONUMENTELOR ISTORICE ȘI APLICAREA CONVENȚIILOR INTERNAȚIONALE

Articolul 52. Cooperarea în domeniul protejării monumentelor istorice

Autoritățile administrației publice colaborează, în condițiile legii, cu instituții și organizații internaționale, organizații neguvernamentale, asociații de profil, entități publice și religioase, precum și cu persoane fizice și juridice, în vederea protejării, conservării și punerii în valoare a monumentelor istorice.

Articolul 53. Drepturile organizațiilor neguvernamentale în domeniul protejării monumentelor istorice

(1) Organizațiile neguvernamentale care au, potrivit statutului, ca obiect de activitate protejarea monumentelor istorice, pot iniția, promova și implementa proiecte în domeniul documentării, inventarierii, cercetării, conservării, restaurării, reabilitării și punerii în valoare a acestora numai prin intermediul persoanelor fizice sau juridice atestate în domeniu.

(2) Organizațiile neguvernamentale pot participa la monitorizarea civică, la promovarea transparenței în aplicarea legislației privind protejarea monumentelor istorice, inclusiv prin sesizarea autorităților publice competente.

Articolul 54. Aplicarea tratatelor internaționale

În cazul în care tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte conțin prevederi diferite de cele ale prezentei legi, se aplică dispozițiile acestora.

Capitolul XI

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA PREZENTEI LEGI

Articolul 55. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

(1) Persoanele fizice și juridice poartă, după caz, răspundere civilă, contravențională sau penală pentru încălcarea prevederilor prezentei legi.

(2) Persoanele fizice și juridice care au cauzat prejudicii monumentelor istorice prin demolarea, mutilarea, degradarea sau prin alte intervenții realizate cu încălcarea prezentei legi sunt obligate la repararea integrală a prejudiciului, inclusiv prin suportarea costurilor lucrărilor necesare pentru înlăturarea efectelor produse.

Capitolul XII

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 56. Intrarea în vigoare și modificarea unor acte normative

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția prevederilor prevăzute la alin. (2) și alin. (3).

(2) Art. 32, art. 37 alin. (4) lit. i), art. 38 alin. (4) lit. i) și art. 44 alin. (1) lit. g), în partea ce ține de atestarea specialiștilor în domeniul protejării monumentelor

istorice, se aplică de la data intrării în vigoare a Regulamentului de atestare aprobat de Guvern, dar nu mai târziu de 18 luni de la data publicării prezentei legi.

(3) Art. 51 se aplică începând cu data de 1 ianuarie 2028.

(4) Guvernul, în termen de 18 luni de la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al Republicii Moldova:

a) va revizui și va aduce actele sale normative în concordanță cu prevederile prezentei legi;

b) va prezenta Parlamentului proiectul hotărârii Parlamentului privind aprobarea Registrului național al monumentelor istorice;

c) va prezenta Parlamentului proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative în vederea corelării acestora cu prevederile prezentei legi;

d) va aproba actele normative necesare pentru aplicarea prezentei legi.

(5) La data de 1 ianuarie 2028, la articolul 6 alineatul (1) din Legea nr. 12/2024 privind Fondul național al culturii (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 70–72, art. 96), literele g)–i) se abrogă.

(6) La data intrării în vigoare a prezentei legi se abrogă Legea nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2022, nr. 326–333, art. 624).

(7) La data intrării în vigoare a prezentei legi, tabelul din anexa la Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat se completează cu poziția 16 cu următorul cuprins:

Nr. crt.	Organul de control	Domeniul aferent controlului
16.	Agencia Națională a Monumentelor	Respectarea prevederilor legale din domeniul patrimoniului cultural imobil și a regimurilor de protecție aplicabile monumentelor istorice (monument singular, ansamblu, sit) și monumentelor de for public, și zonelor de protecție ale acestora.

(8) La data intrării în vigoare a prezentei legi, la Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 15–17, art. 24), cu modificările ulterioare, se operează următoarele modificări:

a) în titlu, sintagma „pentru punerea în aplicare a Legii privind ocrotirea monumentelor” se substituie cu sintagma „cu privire la Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat”;

b) textul „Art.2. – Se aprobă Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (se anexează).” se substituie cu textul „Se aprobă Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (se anexează).”;

c) articolele 1, 3, 4 și 5 se abrogă.

Articolul 57. Dispoziții tranzitorii

(1) Până la aprobarea Registrului național al monumentelor istorice prevăzut de prezenta lege, rămâne în vigoare Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1531/1993, cu modificările operate prin prezenta lege.

(2) Până la aprobarea actelor normative subsecvente prevăzute de prezenta lege, actele normative adoptate sau emise în temeiul Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor se aplică în continuare, în măsura în care nu contravin prezentei legi.

Președintele Parlamentului